

Recomandările de la Tallinn privind Minoritățile Naționale și Mass-Media în Era Digitală & Nota Explicativă

Februarie 2019

Recomandările de la Tallinn privind Minoritățile Naționale și Mass-Media în Era Digitală & Nota Explicativă

Februarie 2019

Publicate și difuzate de Înalțul Comisar al OSCE pentru Minorități Naționale (ÎCMN).

Nu ezitați să folosiți informații din această broșură; indicarea sursei de referință va fi apreciată.

ISBN/EAN 978-90-75989-42-7

© Înalțul Comisar al OSCE pentru Minorități Naționale 2019

Imprintate în Țările de Jos

Disponibil și în versiunea electronică la:

<http://www.osce.org/HCNM/thematic-recommendations-and-guidelines>

Pentru informații suplimentare, contactați:

Oficiul Înalțului Comisar pentru Minoritățile Naționale

Prinsessegracht 22

2514 AP Haga

Tel: +31 (0)70 312 5500

Fax: +31 (0)70 363 5910

E-mail: hcnm@hcnm.org

www.osce.org/hcnm

Cuprins

Întroducere	5
Recomandările de la Tallinn	
I. Mediul favorabil pentru libertatea de exprimare și libertatea mass-media	15
II. Contextul mediatic	16
III. Pluralism și diversitate	18
IV. Mass-media, tehnologiile informaționale și prevenirea conflictelor	22
Nota explicativă a Recomandărilor de la Tallinn	24
Notă privind terminologia utilizată	73

Introducere

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), prin decizia de la Helsinki din iulie 1992, a instituit funcția de Înalț Comisar pentru Minoritățile Naționale (ÎCMN), ce activează în calitate de instrument de prevenire, la o etapă cât mai timpurie posibilă, a conflictelor generate de tensiuni, în care sunt implicați reprezentanți ai minorităților naționale. Pe parcursul perioadei de activitate de peste 25 de ani, cei cinci Înalți Comisari, care au deținut consecutiv respectiva funcție, s-au ciocnit în activitatea lor cu o serie de probleme recurente. Ca reacție de răspuns, au fost publicate opt Recomandări și Linii directoare tematice ce oferă informații și îndrumări țărilor care se confruntă cu probleme de acest gen. Sintezele respective conțin materiale în care se descrie expertiza și experiența acumulată cu privire la o serie de aspecte tematice selectate, și oferă o trecere în revistă detaliată și nuanțată cu privire la domeniul abordat. Acestea contribuie, de asemenea, la o mai bună înțelegere a modului, în care temele selectate afectează relațiile dintre minoritățile naționale cu alte grupuri din cadrul societății. În esență, Înalțul Comisar se bazează pe o serie de opțiuni atunci când evaluează măsurile potrivite care ar putea fi utilizate în prevenirea conflictelor cu implicarea minorităților naționale.

Primele trei seturi de Recomandări (*Recomandările de la Haga cu privire la drepturile la educație ale minorităților naționale*, *Recomandările de la Oslo cu privire la drepturile lingvistice ale minorităților naționale și Recomandările de la Lund cu privire la participarea efectivă a minorităților naționale la viața publică*) se referă, în primul rând, la drepturile standard ale minorităților în domenii precum educația, limba vorbită și participarea la viața publică. În următoarele două publicații (*Linii directoare cu privire la utilizarea limbilor minoritare în media audiovizuală și Recomandările cu privire la rolul poliției în societățile multietnice*) sunt abordate provocările specifice cu care se confruntă multe țări, în vederea asigurării accesului minorităților la media audiovizuală în limbile vorbite de către aceștia și în vederea asigurării unui rol eficient al poliției într-o societate diversă din punct de vedere etnic. În *Recomandările de la Bolzano/Bozen cu privire la rolul minorităților naționale în relațiile interstatale* sunt abordate condițiile în care statele pot sprijini minoritățile care locuiesc în alte țări, precum și limitările specifice în acest sens. *Recomandările de la Ljubljana cu privire la integrarea societăților diverse* se referă la consolidarea integrării și coeziunii societăților caracterizate de diversitatea multietnică. Recomandările recente de *la Graz privind accesul la justiție și minoritățile naționale* se concentrează asupra condițiilor necesare în vederea asigurării unui acces egal și efectiv la justiție pentru toți.

Recomandările abordate în acest document reprezintă o continuitate a activității tematiche a ÎCMN, realizate într-un domeniu de politici foarte important și anume – mass-media și utilizarea tehnologiilor informaționale. Acestea pot juca un rol esențial în prevenirea sau declanșarea unor conflicte cu implicarea minorităților naționale sau cu influență asupra acestora, lucru care constituie o preocupare majoră a ÎCMN. În același timp, mass-media și tehnologiile informaționale pot contribui considerabil la soluționarea conflictelor, la procesul de consolidare a păcii și la cel de reconciliere. Prin Recomandările din acest document se face o clarificare cu privire la drepturile minorităților într-un domeniu specific și anume – libertatea de exprimare și mass-media – precum și relevanța acestora în prevenirea conflictelor. Acestea abordează provocările specifice cu care se confruntă statele participante OSCE, în special referitor la modul de aplicare efectivă a dreptului la libertatea de exprimare în societățile diverse, oferind îndrumări cu privire la crearea și susținerea în era digitală a unor structuri și procese care vor facilita discuțiile pluraliste între comunitățile majoritare și minoritare, precum și în cadrul acestora. În situațiile de conflict se atestă, din ce în ce mai mult, rolul important pe care îl joacă mass-media și tehnologiile de comunicare. Adesea, se abuzează de acestea în mod intenționat pentru a crea anumite tensiuni. Cu toate acestea, mass-media și tehnologiile de comunicare pot servi drept instrument influent de promovare a dialogului și a bunei înțelegeri.

În sensul larg al Recomandărilor de la Ljubljana se consideră că informația și comunicarea, promovate cu ajutorul tehnologiilor disponibile, pot facilita deliberarea democratică, participarea la dezbaterile publice și la viața publică, precum și integrarea societăților diverse. Acestea pot, de asemenea, avea importante dimensiuni transnaționale și internaționale. Dreptul de a căuta, primi și difuza informații și idei există, indiferent de frontiere, și este important ca statele să garanteze acest drept în relațiile lor reciproce. Acest drept ar trebui să fie garantat oricărei persoane, inclusiv în ceea ce privește accesul la mass-media, fără discriminare pe motive etnice, culturale, lingvistice sau religioase.¹ Mai mult ca atât, statele participante OSCE s-au angajat să pună la dispoziție informații care să ajute mass-media electronică să ia în considerare, în programele sale, identitățile etnice, culturale, lingvistice și religioase ale minorităților naționale.²

¹ A se vedea Articolul 2 al ICCPR.

² A se vedea: Raportul de la întrunirea experților CSCE privind minoritățile naționale, Geneva, 1991. A se vedea, de asemenea, Recomandările de la Bolzano/Bozen privind rolul minorităților naționale în relațiile interstatale (Recomandările de la Bolzano/Bozen), Recomandarea 14; Liniile directoare privind utilizarea limbilor minoritare în media audiovizuală (Linii directoare privind media audiovizuală), Recomandarea 13.

Recomandările incluse în acest document au fost, de asemenea, inspirate și de Recomandările de la Bolzano/Bozen cu referire la rolul minorităților naționale în relațiile interstatale, din considerente că dimensiunea transnațională și internațională a libertății de exprimare este esențială pentru multe minorități naționale care doresc să mențină legături culturale, lingvistice, politice și de altă natură cu statele „înrudite” sau cu statele vecine.³ Mai mult ca atât, implicarea activă a statelor în probleme de acest gen s-a dovedit a fi generatoare de situații tensionante, fiind adesea necesară intervenția ÎCMN pentru a sprijini eforturile de promovare a unei abordări în favoarea accesului minorităților la platformele media și de comunicare din statele vecine, și stabilirea, totodată, a unui echilibru în raport cu alte obiective legitime. Prin urmare, prin aceste Recomandări se recunoaște rolul complementar pe care îl are mass-media în promovarea coeziunii sociale în cadrul Statelor, garantând respectarea drepturilor omului la libertatea de exprimare și a drepturilor culturale fără limitări condiționate de frontierele de stat.

Într-o societate democratică pluralistă este nevoie de un spațiu amplu de interacțiune, deliberări și dezbateri pe teme de importanță și interes pentru populație. Spațiile de acest gen ar trebui să fie incluzive astfel încât toți membrii societății, inclusiv minoritățile naționale, să aibă acces la ele fără discriminare și să participe efectiv la deliberările care au loc în spațiile respective. Spațiile incluzive pentru deliberări permit interacționarea între diferite grupuri din societate, să-și exploreze și dezvolte identitatea, să-și prezinte punctele de vedere și să facă schimb de informații și perspective. Realizarea, în diferite societăți, a activităților de acest gen poate juca un rol esențial în îmbunătățirea înțelegerii și în reducerea intoleranței și a neîncrederii reciproce în cadrul acestora, ceea ce, în consecință, va asigura consolidarea integrării, a coeziunii și a stabilității în societate. Acestea pot, de asemenea, constitui garanții valoroase împotriva tensiunilor și a conflictelor sociale.

În afară de faptul că sunt incluzive, spațiile destinate deliberărilor ar trebui să fie și pluraliste. Acestea trebuie să permită realizarea unor dezbateri publice solide, în care să fie exprimate diverse puncte de vedere și perspective, chiar dacă sunt considerate ofensatoare de către unii, inclusiv cele prin care este criticat statul sau un oarecare membru al societății, reprezentant al majorității sau a minorității. Acest principiu este bine stabilit în legislația europeană și internațională privind drepturile omului, însă, merită a fi reamintit că de cele mai multe ori, în fierbințeala discuțiilor politice, nu i se acordă atenția cuvenită. În afară de aceasta, exercitarea dreptului la

³ „Acest termen a fost folosit pentru descrierea statelor ale căror populație majoritară are caracteristici etnice sau culturale comune cu populația minoritară a unui alt stat. [...] În plus, conceptul de „rudenie” este considerat ca fiind unul dintre conceptele esențiale contestate, cu privire la care nu s-a convenit asupra unei definiții științifice sau juridice. Din aceste considerente, termenul „stat înrudit” [...] se va folosi cu anumite rezerve de rigoare”. A se vedea: *Recomandările de la Bolzano/Bozen privind rolul minorităților naționale în relațiile interstatale* (Recomandările de la Bolzano/Bozen), p. 3.

libertatea de exprimare este reglementată de anumite îndatoriri și responsabilități. Toți cei care participă la o dezbatere publică – membrii comunității majoritare și minoritare deopotrivă - trebuie să respecte aceste îndatoriri și responsabilități. Când se spune “toată lumea” se face referință atât la persoanele fizice, cât și la persoanele juridice, adică persoanele individuale, precum și organizațiile media, intermediarii de internet, organizațiile societății civile etc. Îndatoririle și responsabilitățile de acest gen presupun evitarea insultelor nejustificate și a utilizării stereotipurilor negative cu referire la anumite persoane fizice, grupuri sau comunități.

Legislația europeană și internațională privind drepturile omului prevede, de asemenea, și anumite limitări în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare, însă acest drept nu trebuie să fie îngrădit într-o măsură mai mare decât este prevăzut de standardele internaționale recunoscute. Limitările admisibile trebuie să fie prevăzute de lege, să urmărească unul dintre obiectivele legitime, stabilite în mod expres în legislația europeană și internațională, și să fie necesare și proporționale cu realizarea obiectivului declarat. Legislația europeană și internațională privind drepturile omului recunoaște, de asemenea, un număr limitat de tipuri de exprimare, care ar trebui să fie sancționate de state prin lege, și anume: instigarea directă și publică la comiterea genocidului și diseminarea în orice mod a ideilor bazate pe superioritate rasială sau ură, instigarea la discriminare rasială, precum și instigarea la acte de violență împotriva oricărei alte rase sau grup de persoane de altă culoare sau origine etnică. Legislația europeană și internațională recunoaște, de asemenea, un număr limitat de tipuri de exprimare a opiniei, care ar trebui interzise de state, în special: propaganda de război și promovarea, în orice mod, a urii naționale, rasiale sau religioase, care constituie o instigare la discriminare, ostilitate sau violență. Tipurile de exprimare de acest gen nu trebuie să-și aibă locul în dezbaterile publice.

Totuși, rar se întâmplă ca spațiile pentru deliberări incluzive și pluraliste să apară spontan. Acestea trebuie să fie facilitate, cultivate și apărate cu vigilență. Statele pot juca un rol determinant în garantarea existenței unor spații de acest gen, în primul rând, prin protejarea oricărei persoane care dorește să participe la dezbateri publice, fie că este vorba de jurnaliști, profesioniști din domeniul media, bloggeri, reprezentanți ai organizațiilor societății civile, cadre universitare sau de alte persoane. Statele ar trebui, de asemenea, să se asigure de faptul că persoanele care doresc să contribuie la dezbaterile publice, să nu fie supuse amenințărilor sau violenței, și să întreprindă măsuri eficiente împotriva violenței pe motive de gen sau a amenințărilor cu violența de această natură. Statele trebuie să asigure o astfel de protecție chiar și atunci când ideile exprimate constituie o critică la adresa statului, a unui grup din societate sau a unui anumit membru al societății, sau când ideile respective pot fi considerate de către unii ca fiind ofensatoare.

Un al doilea rol determinant, pe care statele îl pot juca în vederea garantării existenței unor spații de acest gen, constă în întreprinderea măsurilor menite să asigure durabilitatea și vitalitatea mass-mediei și a conținuturilor pluraliste, care să servească în mod adecvat toate grupurile din societate, inclusiv minoritățile naționale. Astfel de măsuri ar trebui să țină cont de necesitatea de a echilibra conținutul media de interes public destinat tuturor grupurilor din societate și conținutul media corespunzător specificului cultural și lingvistic al minorităților naționale.

Centrarea acestor Recomandări asupra subiectului mass-media derivă din rolul fundamental pe care îl joacă mijloacele de informare în masă în vederea creării spațiilor pentru deliberări incluzive și pluraliste în societate. Media informează și influențează opinia publică în ceea ce privește diversitatea în societate; acționează ca organ public de supraveghere menit să responsabilizeze entitățile statale sau actorii nestatali atunci când există riscul ca acțiunile acestora să contribuie la intensificarea divizărilor și chiar să ducă la conflict; media creează forumuri și canale prin care se desfășoară dezbateri publice; oferă anumitor grupuri, inclusiv minorităților naționale, canale proprii prin intermediul cărora aceștia să poată menține, dezvolta și transmite cultura și limba lor. Există o serie de alți actori online care își asumă, tot mai mult, acest rol, în diferite măsuri și prin modalități variate.

Recomandările se bazează pe abordările ÎCMN cu privire la mass-media și minoritățile naționale, abordări care se actualizează în permanență. Primele recomandări cu referire la mass-media au fost emise în 2003, cu accent special, la acea etapă, pe utilizarea limbilor în media audiovizuală. În cazul acestor Recomandări, se merge pe o viziune mai largă asupra mass-mediei și a rolului acesteia în societate. În mod special se pune accent pe evoluția digitală în spațiul mediatic din 2003 până în prezent, care este în continuă dezvoltare. În prezentul document sunt incluse, de asemenea, abordări privind integrarea societăților diverse, după cum au fost enunțate în Recomandările de la Ljubljana, precum și rolul pe care îl poate juca media în facilitarea sau obstrucționarea acestui proces.

Era digitalizării este caracterizată prin apariția noilor tehnologii de informare și comunicare, iar împreună cu acestea și a numeroaselor oportunități și provocări pentru libertatea de exprimare. Pe măsura evoluției internetului, arhitectura acestuia a devenit mai participativă, lucru care, în paralel cu comunicarea de masă convențională, facilitează și apariția unei auto-comunicări de masă. Persoanele fizice și organizațiile au posibilitatea să se exprime și să participe la dezbateri publice mult mai ușor decât în trecut. Mai mult ca atât, aceste evoluții au dus la o creștere rapidă a diverse medii de socializare online (sau a rețelelor de socializare), dintre care unele au devenit mijloace de comunicare consacrate și surse de informare pentru un număr mare de persoane.

Creșterea dependenței societății de tehnologiile digitale s-a soldat cu consecințe considerabile pentru sectorul mediatic. În trecut, actorii principali care furnizau și mediau conținutul destinat publicului erau sursele instituționalizate de informare în masă. În prezent, însă, mari cantități de conținut informațional se elaborează și difuzează prin intermediul rețelelor de socializare de către persoane fizice. Această dinamică a distribuirii conținutului în rețea a condus la o diminuare a numărului de puncte comune de referință, tradițional furnizate de media audiovizuală și presa scrisă. Se atestă o personalizare a activităților și experiențelor de comunicare și informare, fapt confirmat de tehnicile de căutare, clasificare și recomandare utilizate de operatorii rețelelor de socializare. Acest fapt poate afecta interacțiunea interpersonală și cea dintre grupuri, cât și deliberările online. În general vorbind, există anumite tensiuni între oportunitățile disponibile de căutare, recepționare și transmitere a informației și posibilitățile pentru deliberări online, pe de o parte, și tendința de izolare informațională și fragmentare a societății asistată de tehnologii, pe de altă parte. Aceste complexități și contradicții creează provocări majore atât pentru legiuitori, cât și pentru factorii de decizie.

Acest set de recomandări include patru părți, concentrându-se pe: libertatea de exprimare și mass-media; contextul mediatic; pluralism și diversitate; mass-media, tehnologiile informaționale și prevenirea conflictelor. Aceste domenii tematice sunt interdependente. În prima parte sunt definite principiile și drepturile care stau la baza creării și modelării unui mediu favorabil pentru libertatea de exprimare și pentru mass-media. În cea de-a doua parte sunt descrise evoluțiile din sectorul mediatic, în condițiile în care societatea devine din ce în ce mai dependentă de tehnologiile digitale, de informare și comunicare, în special de internet. Cea de-a treia parte se referă la caracterul complex al acestor schimbări în ceea ce privește pluralismul și diversitatea în societate și în mass-media. Ultima parte se centrează pe prevenirea conflictelor, perceput drept element-cheie a conceptului OSCE de securitate comprehensivă.

Conceptul OSCE de securitate comprehensivă cuprinde trei dimensiuni distincte, dar interdependente: dimensiunea politico-militară, dimensiunea economică și de mediu, și dimensiunea umană. În noțiunea de securitate comprehensivă sunt integrate niveluri diferite de securitate: securitatea colectivă la nivel internațional și regional; securitatea națională; și securitatea umană, care vizează deopotrivă membrii comunităților majoritare și minoritare. În ultima vreme se face referire inclusiv la securitatea informației și securitatea cibernetică. OSCE recunoaște că egalitatea de gen la fel completează noțiunea de securitate comprehensivă și se angajează să integreze perspectiva de gen în toate dimensiunile abordate.⁴

⁴ Planul de acțiuni al OSCE din 2004 privind promovarea egalității de gen.

Deși tematica prevenirii conflictelor are mai degrabă un caracter structural, în cadrul prezentelor Recomandări aceasta este examinată și dintr-o perspectivă transversală, anume reieșind din considerentul că mijloacele de informare în masă și tehnologiile informaționale ar trebui să contribuie la crearea condițiilor necesare pentru exercitarea libertății de exprimare și abilității tuturor grupurilor din societate de a participa la dezbaterile publice. Beneficiul net al contribuției mass-media, care constă în sporirea deliberărilor și a înțelegerii între grupuri, precum și în reducerea tensiunilor și prevenirea conflictelor, are implicații directe asupra aspectelor de securitate.

Deși aceste Recomandări sunt adresate în primul rând statelor participante OSCE, promovarea și implementarea acestora va depinde în mare măsură de implicarea și cooperarea constructivă a autorităților statelor cu o gamă largă de actori și părți interesate la nivel internațional, național și subnațional, inclusiv cu (organisme specializate ale unor) organizații interguvernamentale, reprezentanți ai grupurilor minoritare, autorități naționale independente de reglementare în domeniul mass-media, furnizori de servicii media, intermediari de servicii pe internet, societatea civilă și mediul academic.

Statele participante OSCE sunt încurajate să adopte acest set de Recomandări, care se înscriu în spiritul general al cadrului de cooperare al OSCE, recunoscând în mod corespunzător mandatele specifice ale instituțiilor OSCE, în special cel al ÎCMN, al Biroului pentru Instituțiile Democratice și Drepturile Omului (ODIHR) și al reprezentantului OSCE pentru libertatea mass-media (RFoM), în calitate de instrumente esențiale pentru prevenirea conflictelor, asigurarea respectării drepturilor omului și promovarea toleranței între grupurile etnice. Statele participante OSCE sunt încurajate, de asemenea, să coopereze constructiv între ele în ceea ce privește aspectele abordate în prezentele Recomandări.

Termenul „minoritate națională”, în sensul utilizat în aceste Recomandări, se referă la o gamă largă de persoane care aparțin diverselor comunități etnice, religioase, lingvistice și culturale, indiferent de faptul dacă aceste comunități sunt recunoscute sau nu de către statele în care acestea își au reședința, și indiferent de felul în care acestea se identifică. În afară de aceasta, „minoritate națională” sau „minoritate” este adesea folosit ca prescurtare pentru a înlocui expresia „persoanele care aparțin minorităților naționale”. Acest lucru nu implică faptul că toate principiile, drepturile minorităților și opțiunile de politici prezentate în acest document se aplică în fiecare situație în mod similar. Spre deosebire de standardele de bază în domeniul drepturilor omului care se aplică în mod egal față de toți, politicile însă, urmează a fi ajustate circumstanțelor, astfel încât să răspundă în mod eficient provocărilor și nevoilor diferitor minorități, pentru a asigura exercitarea acestor drepturi în practică.

Conținutul politicilor privind mass-media poate depinde de factori precum: dimensiunea numerică a minorității naționale, concentrarea geografică și localizarea acesteia, de faptul dacă are sau nu o limbă proprie, de nivelul de integrare a acesteia, de faptul dacă menține legături strânse cu alte țări, precum și de nevoile sociale, economice și culturale ale acesteia, pe lângă multe alte considerente. În afară de aceasta, diferite mijloace de informare în masă se deosebesc prin obiective, funcționalități, acoperire, impact și disponibilități diferite. Oamenii folosesc diverse surse media în scopuri diferite și în moduri diferite. Elaborarea politicilor privind mass-media în era digitală trebuie să țină cont de faptul că multe persoane dețin identități multiple ce pot fi invocate în diverse moduri, perioade și contexte diferite.

În ultimii ani, odată cu apariția și consolidarea internetului ca mijloc dominant de comunicare, societatea s-a orientat în mod semnificativ spre utilizarea tehnologiilor digitale în scopul comunicării și accesării informației. Pentru a descrie această adoptare masivă a tehnologiilor digitale și, în același timp, pentru a prezenta impactul social al acestui fenomen, au apărut termeni precum „era digitală” și „societatea informațională”.

Totuși, este important să se înțeleagă că așa-numita eră digitală nu este exclusiv digitală. Acest termen denotă mai degrabă centralitatea dimensiunii digitale, dar nu sugerează că aceasta este și atotcuprinzătoare. Era actuală se caracterizează, mai degrabă, printr-o coexistență a diferitor tipuri de media într-un spațiu în plină evoluție. Mijloacele de informare tradiționale mai continuă să joace un rol important în viața de zi cu zi, precum și în procesele de ordin legislativ și de elaborare a politicilor. Totuși, acestea trebuie neapărat să fie privite în relație cu media digitală. Este vorba de o relație de complementaritate și continuitate, dar și de adaptare, înlocuire și poate chiar dezagregare.

Prezentele Recomandări se bazează pe prevederi concrete ale dreptului internațional și european privind drepturile omului, standarde de politici în domeniul mass-media și comunicare, precum și pe interpretările contemporane și de perspectivă ale acestora. Unele dintre aceste instrumente sunt juridic obligatorii pentru toate sau unele state participante OSCE, pe când altele poartă un caracter politic, ceea ce înseamnă că prezintă valori de referință, convingere sau inspirație. Ansamblul de standarde internaționale, prezentate în Nota explicativă, este mai degrabă unul reprezentativ decât exhaustiv. Recomandările nu doar se conformează acestor standarde, ci se dezvoltă pe baza acestora pentru a reflecta evoluția tehnologică în plină expansiune. Adesea evoluțiile de acest gen necesită o gândire nouă cu privire la modul în care pot fi aplicate cel mai bine principiile libertății de exprimare într-un context tehnologic și societal în continuă schimbare a societăților diverse.

Având în vedere ritmul rapid de dezvoltare a lucrurilor în era digitală a zilelor de azi, trebuie să menționăm că am încercat să facem referire și să includem în acest document toate deciziile legislative și evoluțiile cele mai recente, relevante acestui domeniu, înregistrate până la data finalizării procesului de elaborare a acestor Recomandări, care s-a încheiat oficial la 17 decembrie 2018. Din acest motiv, orice alte evoluții, care au avut loc după această dată nu vor apărea în text.

De asemenea, ar trebui menționat faptul că, deși Recomandările de la Tallinn au beneficiat, fără îndoială, de contribuția și sugestiile unei vaste echipe multidisciplinare de experți, Recomandările ca atare se bazează pe experiența specifică a ÎCMN și nu reflectă opiniile unui expert anume. În același timp, Instituția Înaltului Comisar pentru Minoritățile Naționale își exprimă recunoștința față de, foștii și actualii, membri ai personalului ÎCMN, precum și față de o serie de experți și practicieni din afara instituției pentru această ultimă contribuție la seria curentă de Recomandări și Linii directoare tematice. În mod special, Tarlach McGonagle merită întreaga apreciere pentru munca sa excepțională de compilare, colaționare și corelare a diferitelor direcții de cercetare care alcătuiesc acest set unic de 37 de recomandări. Mulțumiri speciale sunt adresate, de asemenea, lui Henrik Villadsen, Iryna Ulasiuk și Michael Angermann pentru coordonarea procesului de elaborare și revizuire a procesului de la început și până la sfârșit. Textul final a mai beneficiat și de contribuția importantă a experților internaționali, acordată pe parcursul procesului de revizuire. În acest sens, doresc să aduc mulțumiri experților Sally Broughton-Micova, Boriss Cilevičs, Vincent de Graaf, Pierre François Docquir, Jennifer Jackson-Preece, Tove Malloy, Toby Mendel, Tom Moring, Dmitry Nurumov, Federica Prina, Eugenia Siapera și Mark Thompson pentru pentru bunăvoința lor de a lucra împreună cu noi la acest set de Recomandări și de a împărtăși experiența și cunoștințele lor în acest domeniu.

Exprimăm, de asemenea, recunoștința noastră reprezentantului OSCE pentru libertatea media (RFoM) și Secțiunii Gender a Secretariatului OSCE pentru colaborare instituțională excelentă. În acest sens, aduc mulțumiri speciale lui Amarsanaa Darisuran (Secțiunea Gender, Secretariatul OSCE) și Andrey Rikhter (RFoM). Aceștia nu doar au contribuit la elaborarea Recomandărilor, dar au propus noi perspective de abordare a acestora. Colaborarea lor excelentă demonstrează o dată în plus beneficiile lucrului în echipă și valoarea adăugată a unei relații de lungă durată între instituțiile noastre.

Sunt convins că Recomandările de la Tallinn privind minoritățile naționale și mass-media în era digitală vor servi - pentru toate cele 57 de state participante OSCE - drept punct de referință important și oportun în acest domeniu dinamic și fluid. Prin

urmare, încurajez toate guvernele și parlamentele din spațiul OSCE să le utilizeze în calitate de principii directoare în activitatea lor zilnică de elaborare a politicilor cu privire la mass-media cu impact asupra minorităților și comunităților diverse.

Lamberto Zannier
Înaltul Comisar OSCE pentru Minorități Naționale
Haga, 13 februarie 2019

Recomandările de la Tallinn privind Minoritățile Naționale și Mass-Media în Era Digitală

I. Mediu favorabil pentru libertatea de exprimare și libertatea mass-media

1. Statele ar trebui să întreprindă toate măsurile necesare pentru a asigura faptul ca, în era digitală, oricine, inclusiv persoanele care aparțin minorităților naționale, să își poată exercita dreptul la libertatea de exprimare în mod practic și efectiv. Acest lucru include dreptul de a căuta, primi și difuza informații, indiferent de frontiere, în limbile și prin mijloacele media la alegerea lor.
2. Statele ar trebui să întreprindă toate măsurile necesare în vederea creării unui mediu favorabil pentru dezbateri publice solide și pluraliste, la care să poată participa în mod efectiv toată lumea, inclusiv persoanele care aparțin minorităților naționale, și în cadrul cărora să-și poată exprima opiniile, ideile și identitățile fără teamă.
3. Statele ar trebui să instituie sisteme eficiente de protecție juridică și practică, care să garanteze siguranța și securitatea tuturor celor care doresc să participe la dezbateri publice. Acest lucru necesită aplicarea eficientă a legislației și penalizarea amenințărilor și a violenței îndreptate împotriva jurnaliștilor și a altor actori mass-media, precum și urmărirea penală a autorilor abuzurilor de acest gen. Sistemele de protecție trebuie să fie pe deplin aplicabile și accesibile persoanelor care aparțin minorităților naționale și să răspundă nevoilor acestora, inclusiv din perspectiva egalității de gen. Sistemele menționate ar putea include mecanisme specializate de protecție, după necesitate.
4. Demnitarii de stat și/sau funcționarii publici nu ar trebui să aducă amenințări sau să submineze activitatea jurnaliștilor și a altor actori mass-media, sau să instige la ură sau discriminare împotriva acestora, pe motivul apartenenței lor la o minoritate națională sau pentru reportajele lor ce vizează minoritățile naționale. De asemenea, demnitarii și funcționarii nu ar trebui să atace integritatea jurnaliștilor sau a altor actori mass-media, prin lansări de acuzații intenționate eronate împotriva acestora, punând astfel în pericol siguranța acestora. Dimpotrivă, amenințările și actele de violență împotriva jurnaliștilor și a altor actori mass-media, indiferent de sursa și natura acestora, ar trebui să fie condamnate în mod public și fără echivoc.

5. Statele ar trebui să întreprindă toate măsurile necesare, inclusiv de reglementare, pentru asigurarea faptului că elementele cheie ale unui mediu ce favorizează libertatea de exprimare, dezbaterile publice și din spațiul media, sunt protejate prin lege, politici și practici corespunzătoare. Aceste elemente cheie includ un cadru legislativ și de politici efectiv cu privire la egalitate și nediscriminare; un sistem de protecție a minorităților naționale și a drepturilor acestora; un regim eficient pentru asigurarea libertății informației; pluralismul spațiului mediatic în evoluție; precum și cultura unei mass-media independente, inclusiv în ceea ce vizează organismele naționale de reglementare și de funcționare a serviciilor publice, comerciale, comunitare și a altor spații media.
6. Dacă încă nu au realizat aceste lucruri în practică, statele sunt încurajate să elaboreze, adopte și să implementeze o politică clară care să asigure realizarea efectivă a dreptului la libertatea de exprimare în era digitală pentru fiecare, inclusiv pentru persoanele care aparțin minorităților naționale, femeii și bărbații deopotrivă. Procesul de elaborare a unei astfel de politici ar trebui să implice o gamă largă de părți interesate, inclusiv reprezentanți ai grupurilor minorităților naționale, a autorităților naționale independente de reglementare a mass-media, a companiilor mass-media, intermediarilor de servicii de internet, reprezentanților societății civile și ai mediului academic. Statele ar trebui să asigure participarea egală a femeilor și bărbaților în cadrul acestor procese.

II. Contextul mediatic

7. Statele ar trebui să elaboreze și să implementeze o serie de măsuri menite să asigure faptul că persoanele care aparțin minorităților naționale pot beneficia din plin de oportunitățile de a căuta, recepționa și transmite informații și idei de orice natură în cadrul mediatic curent, indiferent de frontiere. Abundența informațiilor și a mijloacelor de informare în masă nu diminuează, totuși, obligațiile actuale ale statului de:
 - a asigura accesul efectiv al persoanelor care aparțin minorităților naționale la oportunități de exprimare de acest gen și la resursele informaționale; și
 - a sprijini și/sau facilita producerea de conținut de către și pentru minoritățile naționale, inclusiv în limbile acestora, precum și difuzarea conținutului respectiv pe o gamă variată de platforme.
8. Statele ar trebui să asigure faptul că obligațiile de deservire universală sunt pe deplin aplicate în practică în reglementarea sectorului de comunicații, inclusiv în ceea ce privește minoritățile naționale și alte comunități care locuiesc în mediul rural și în zone izolate din punct de vedere geografic sau care sunt marginalizate în alt mod. Aceste obligații includ furnizarea unor servicii de comunicații electronice

de calitate și la un preț accesibil, precum și o conexiune stabilă și fiabilă la rețeaua publică de comunicații prin intermediul telefoniei (mobile) și a internetului.

9. Statele ar trebui să asigure faptul ca orice persoană, de orice vârstă și gen, aparținând oricărei pătri sociale, să-și poată dezvolta un set de abilități, care să-i permită să acceseze, înțeleagă, analizeze, critice, evalueze, utilizeze și să creeze conținut media, inclusiv conținut pentru media online și media digitală. În vederea realizării acestui obiectiv, statele ar trebui să întreprindă măsuri eficiente de alfabetizare a populației în vederea utilizării mijloacelor de informare în masă, inclusiv în limbile minorităților naționale.
10. Statele ar trebui să adopte măsuri necesare și eficiente de încurajare sau, după caz, să solicite intermediarilor de servicii de internet aflați în jurisdicția acestora să aplice procedurile necesare de diligență pentru protecția drepturilor omului în toate operațiunile lor și, în acest context, să țină cont de implicațiile pe care le poate avea activitatea lor asupra drepturilor minorităților naționale, inclusiv să ia măsurile de rigoare pentru eliminarea tuturor formelor de violență online împotriva femeilor. Toate aceste măsuri, întreprinse atât de state cât și de intermediarii de servicii pe internet, în care ar putea intra și mecanismele de auto reglementare și/ sau cele de co-reglementare, ar trebui să corespundă totalmente interpretărilor în continuă evoluție ale legislației internaționale și europene în domeniul drepturilor omului, inclusiv privind dreptul la nediscriminare, respectarea confidențialității și protecția datelor cu caracter personal, și să fie informați cu privire la progresele relevante de ordin tehnologic și de reglementare.
11. Intermediarii de servicii pe internet ar trebui să fie autorizați și încurajați să ofere servicii în limbile minorităților naționale. Aceștia ar trebui să fie încurajați, de asemenea, să elaboreze și să implementeze planuri strategice și măsuri concrete pentru a crește disponibilitatea, accesibilitatea, proeminența și capacitatea de identificare a conținutului online produs de minoritățile naționale, inclusiv în limbile acestora. Intermediarii de servicii, care utilizează sisteme de căutare sau de recomandare bazate pe algoritmi, ar trebui să fie încurajați să asigure o mai mare transparență în ceea ce privește modul de funcționare a acestor sisteme și impactul pe care acestea îl pot avea asupra conținutului produs de minorități. Aceștia ar trebui să asigure, totodată, un nivel sporit de autonomie individuală asupra datelor cu caracter personal și asupra preferințelor de utilizate de indivizi, inclusiv asupra acelor date care permit (sau nu) identificarea lor ca persoane ce aparțin minorităților naționale.

III. Pluralism și diversitate

12. Statele sunt încurajate să adopte o serie de măsuri menite să sprijine inițiativele mass-media de promovare a dialogului intercultural prin oferirea de conținut, programe și servicii întregii societăți, și astfel să mențină puncte de referință comune. Statele ar trebui să susțină minoritățile naționale în producerea de conținut propriu și în diseminarea acestuia pe scară largă pe platforme diverse. Măsurile întreprinse în vederea oferirii sprijinului de acest gen nu ar trebui să interfereze cu independența editorială și operațională a mass-media.
13. Statele pot folosi măsuri de reglementare sau de altă natură cu scopul de a promova utilizarea anumitor limbi în mass-media, inclusiv limba/limbile de stat/oficiale sau alte limbi, în vederea consolidării coeziunii și integrării societății sau pentru a încuraja utilizarea unei limbi de comunicare comună, cu condiția ca obiectivele urmărite să fie legitime și fără echivoc, iar prevederile reglementărilor în acest sens să fie proporționale cu obiectivele stabilite. În mod similar, statele pot promova utilizarea limbilor minorităților naționale, care constituie o componentă esențială a identității acestora. Orice măsură de promovare a utilizării anumitor limbi în mass-media ar trebui să urmărească satisfacerea rezonabilă și echitabilă a nevoilor și intereselor diferitelor grupuri lingvistice din cadrul societății.
14. Introducerea unor cote de utilizare a limbilor de difuzare în media audiovizuală publică (digitală) este permisibilă dacă acest lucru nu contravine legislației internaționale și europene privind drepturile omului și a legislației privind mass-media, în special în ceea ce privește proporționalitatea acestora cu obiectivele declarate. Acestea nu trebuie să urmărească scopul sau efectul de restricționare injustă a utilizării altor limbi, în special a limbilor minorităților naționale. Impunerea unor cote rigide de utilizare a limbilor de către furnizorii de servicii media privați ar putea intra în conflict cu principiul libertății de exprimare. Acest lucru ar trebui să fie evitat prin aplicarea unor măsuri menite să promoveze un spațiu comun de comunicare. Principiile pluralismului și a diversității ar trebui să fie reflectate inclusiv în măsurile de aplicare a cotelor lingvistice în domeniul cinematografului sau a industriei muzicale. Cotele lingvistice nu ar trebui să fie aplicate în domeniul publicității.
15. Statele pot solicita furnizorilor publici de servicii media, și pot încuraja media audiovizuală în general, să întreprindă măsuri rezonabile de traducere a conținutului media din limba/limbile de stat/oficiale în limbile minorităților naționale și viceversa, cu scopul de a spori accesibilitatea lingvistică pentru întreaga societate la ambele tipuri de conținut, și de a contribui astfel la promovarea

dialogului intercultural. Astfel de solicitări adresate furnizorilor publici de servicii media ar trebui să fie clar prevăzute în legislație și ar trebui să fie proporționale cu obiectivul urmărit. Furnizorii de servicii media audiovizuale liniare, care difuzează conținut în limbile minorităților, nu ar trebui să fie supuși unor cerințe excesiv de restrictive sau disproporționate în ceea ce privește subtitrarea, dublarea, post-sincronizarea sau traducerea sub orice altă formă.

16. Anunțurile difuzate cu privire la serviciile publice ar trebui să fie traduse în limbile minorităților naționale, după caz, și diseminate în mod echitabil și nediscriminatoriu cu ajutorul mijloacelor media, inclusiv cele gestionate de grupurile minoritare.
17. Statele ar trebui să întreprindă măsuri efective pentru garantarea pluralismului în spațiul mediatic în continuă dezvoltare, precum și pentru asigurarea accesului persoanelor care aparțin minorităților naționale la o gamă largă de servicii și conținut media care corespunde nevoilor și intereselor lor, inclusiv în limbile vorbite de minorități. Măsurile respective ar putea include activități de promovare a conținutului de acest gen și de asigurare a vizibilității și a accesibilității acestuia.
18. Statele ar trebui să ia măsuri eficiente, inclusiv măsuri de reglementare, unde este cazul, în vederea prevenirii concentrării proprietății și a controlului asupra mass-media, fenomen care amenință pluralismul mass-media și disponibilitatea serviciilor și a conținutului media produs de minoritățile naționale, inclusiv în limbile minorităților naționale.
19. Statele ar trebui să introducă prevederi legislative și/sau amendamente în legislație cu scopul de a garanta independența și sustenabilitatea serviciilor media publice și de a le permite să-și îndeplinească mandatul în vederea deservirii tuturor categoriilor de cetățeni, inclusiv celor care aparțin minorităților naționale, prin oferirea diverselor programe și servicii de calitate înaltă, pe o gamă largă de platforme. O legislație de acest gen ar trebui să asigure sau, cel puțin, să faciliteze participarea efectivă a minorităților naționale la activitățile serviciilor media publice la diferite nivele, cum ar fi producerea de conținut, luarea deciziilor editoriale și participarea în cadrul activităților de supraveghere.
20. Statele sunt încurajate să introducă prevederi legislative și/sau amendamente în legislație cu scopul de a recunoaște natura distinctă a mass-media comunitară non-profit, care poate fi gestionată de comunitățile minoritare sau poate servi intereselor acestora. Legislația în acest sens ar trebui să garanteze independența mass-media comunitare și să le permită acestora să-și îndeplinească obiectivul de a oferi membrilor comunităților pe care îi deservesc, inclusiv minorităților

naționale, oportunități și instruiți care să-i abiliteze să producă conținut mediatic propriu și să participe pe deplin la activitatea și gestionarea propriilor servicii mass-media.

21. Statele pot explora potențialul mass-media comerciale de a furniza conținut pluralist și, în mod special, conținut destinat minorităților naționale, inclusiv în limbile minorităților, și pot întreprinde măsuri adecvate pentru a stimula promovarea conținutului de acest gen.
22. Statele ar trebui să adopte măsuri legislative specifice, precum și alte măsuri de sprijin, care să faciliteze independența și stabilitatea activității mass-media la nivel regional sau local, inclusiv în zonele geografice cu populație aparținătoare la minoritățile naționale, și/sau mass-media în limbile minorităților naționale.
23. Statele nu ar trebui să împiedice sau să limiteze capacitatea persoanelor care aparțin minorităților naționale de a accesa servicii media din alte țări, care răspund intereselor minorităților naționale. Capacitatea de a accesa servicii media de acest gen nu scutește statele de a facilita și sprijini, în propriile lor jurisdicții, dezvoltarea și activitatea eficientă a mass-media care servește intereselor minorităților naționale. Statele ar trebui, de asemenea, să prevină sau, cel puțin, să atenueze efectele negative asupra minorităților naționale cauzate de contractele privind drepturile de autor, care duc la geo-blocarea conținutului mediatic.
24. Autoritățile naționale independente de reglementare în domeniul mass-media ar trebui să elaboreze mecanisme ce ar asigura participarea efectivă a femeilor și bărbaților care aparțin minorităților naționale în toate domeniile relevante acestor grupuri. Statele sunt încurajate să reflecteze asupra asigurării sau consolidării, după caz, a unei reprezentări structurate a persoanelor care aparțin minorităților naționale în cadrul autorităților naționale independente de reglementare în domeniul mass-media. Ar trebui adoptate, de asemenea, mecanisme corespunzătoare care să asigure echilibrul dimensiunii de gen în cadrul acestor autorități.
25. Mecanismele de acordare a licențelor pentru radiodifuziune și televiziune (digitală) ar trebui să se bazeze pe criterii predeterminate, publice, clare, transparente și echitabile. Statele ar trebui să includă, printre aceste criterii, servicii în interesul comunităților minorităților naționale, inclusiv a canalelor comune și dedicate și/sau a canalelor sau emisiunilor în limbile minorităților naționale. Mecanismele de acordare a licențelor ar trebui să fie administrate în mod echitabil și nediscriminatoriu de către autoritățile independente desemnate

în acest sens, care se conduc de un set de proceduri clare, susținute de mecanisme de contestare.

26. În vederea promovării mass-media minorităților naționale statele ar trebui să exploreze, utilizeze și să dezvolte capacitățile mecanismelor de acordare a licențelor pentru posturile de radio și posturile de televiziune (digitale), pentru fiecare tip de servicii radio și televiziune, inclusiv în limbile minorităților naționale. Astfel de prevederi ar putea include acordarea unui statut special serviciilor media conținutul cărora se adresează unei minorități sau unei comunități, cu îndeplinirea anumitor criterii în acest sens. Acest statut le-ar permite acestora, de exemplu, să beneficieze de taxe preferențiale pentru obținerea licenței sau de specificații tehnice mai puțin constrângătoare, de obligații fiscale și cerințe de raportare regulamentare mai puțin solicitante.
27. Statele ar trebui să solicite autorităților independente, însărcinate cu implementarea proceselor de licențiere, să emită informații și îndrumări cu privire la oportunitățile existente și cerințele față de mass-media, conținutul căreia se adresează unei minorități naționale, în cadrul mecanismelor de licențiere existente. Informațiile și îndrumările ar trebui să fie publicate în limba/limbile de stat/oficiale și în limbile minorităților naționale și ar trebui să fie date publicității prin modalități adecvate.
28. Operatorilor de rețele, inclusiv prin cablu, IPTV și prin satelit, precum și operatorilor de tip multiplex, ar trebui să li se permită, și chiar ar trebui să fie încurajați, să includă în pachetele lor (de bază) canale destinate minorităților naționale, inclusiv în limbile minorităților naționale. Statele ar putea lua în considerație adoptarea unor reglementări echitabile și proporționale, care să asigure faptul că serviciile publice de media sau canalele destinate minorităților naționale sunt incluse în pachetele (de bază) ale operatorilor rețelelor de cablu sau ale operatorilor de multiplex, de exemplu.
29. Atunci când se acordă licențe pentru servicii multiplex și pentru ghiduri de programe electronice, statele ar trebui să asigure o bază legislativă care să ofere un nivel de adaptare adecvat și un rol important canalelor media destinate minorităților, inclusiv în limbile acestora.
30. Statele ar trebui să depună eforturi pentru a încuraja producerea, difuzarea și promovarea de conținut destinat minorităților naționale, inclusiv în limbile acestora, în mod special online. Măsurile de sprijin a mass-media ar trebui să fie întreprinse în mod adecvat pentru a răspunde, în mod corespunzător, nevoilor și intereselor persoanelor care aparțin minorităților naționale. În acest scop,

mecanismele existente, menite să promoveze un conținut de interes general sau pluralist, sau un anumit conținut media independent, ar putea accentua necesitatea producerii, difuzării și promovării de conținut care să corespundă nevoilor și intereselor minorităților naționale, inclusiv în limbile acestora. În acest context, o parte din fondurile disponibile în cadrul mecanismelor existente ar putea fi alocate pentru scopuri de acest gen. Se încurajează, de asemenea, instituirea unor scheme de finanțare dedicate acestor scopuri.

IV. Mass-media, tehnologiile informaționale și prevenirea conflictelor

31. Statele și organizațiile de stat sau instituțiile publice ar trebui să se abțină de la diseminarea, susținerea sau aprobarea, în orice mod, a dezinformării, propagandei sau discursului instigator care urmăresc să submineze relațiile de prietenie între state și/sau suveranitatea altor state; obstrucționează integrarea în alte state și/sau generează ostilitate față de anumite grupuri, inclusiv față de minoritățile naționale. Intermediarii de servicii pe internet ar trebui să respecte principiile drepturilor omului online și să aplice în mod voluntar toate instrumentele internaționale privind drepturile omului și drepturile femeilor în spațiul digital.
32. Statele pot restricționa sau interzice exprimarea doar în strictă conformitate cu legislația internațională sau europeană în materie de drepturile omului. Acest lucru presupune că orice restricție a dreptului la libertatea de exprimare trebuie să fie prevăzută de lege și să constituie o măsură necesară și proporțională de realizare a unui scop legitim declarat. Orice interdicție de exprimare prevăzută de legislația internă trebuie să corespundă și să respecte pe deplin prevederile specifice relevante ale dreptului internațional. În reglementarea, restricționarea sau interzicerea oricărui conținut, statele ar trebui să se abțină de la utilizarea unor termeni vagi sau voalați cu referire la tipurile de exprimare.
33. În cazul tipurilor de exprimare ofensatoare sau prejudiciabile, care, în temeiul dreptului internațional, nu prezintă un grad suficient de gravitate sau intensitate pentru a fi restricționate în mod legitim, sunt necesare răspunsuri de alternativă, cum ar fi: discursul în contradictoriu; dialogul intercultural, inclusiv prin intermediul mass-media și prin rețelele de socializare; și activități de educare și sensibilizare. Intermediarii de servicii pe internet ar trebui să se angajeze să întreprindă măsuri de eliminare a violenței pe bază de gen în mediul online și să aloce resurse pentru susținerea campaniilor de informare și de educare, cu scop de prevenire a violenței împotriva femeilor și fetelor prin intermediul tehnologiilor informaționale și comunicațiilor (TIC). Statele ar trebui să sprijine astfel de inițiative încurajând actorii mass-media și intermediarii de servicii pe internet să întreprindă activități similare fără a le încălca independența editorială.

34. Statele ar trebui să încurajeze mass-media și intermediarii de servicii pe internet să favorizeze dialogul și înțelegerea între grupuri prin diverse modalități corespunzătoare cu rolurile, funcțiile și capacitățile acestora, în special în contextul prevenirii conflictelor și al soluționării conflictelor. Mass-media și intermediarii de servicii pe internet funcționează în baza unui set de îndatoriri și responsabilități în exercitarea dreptului lor la libertatea de exprimare.
35. Statele nu vor recurge la bruierea semnalelor de difuzare și nu vor bloca paginile și serviciile web (inclusiv serviciile rețelelor de socializare), aplicațiile sau adresele IP în cadrul sau în afara jurisdicției lor, cu excepția cazurilor când realizează acest lucru în conformitate cu legislația internațională în domeniul drepturilor omului și în baza unui ordin emis de o instanță independentă sau al unui alt organism independent, imparțial și investit cu autoritate.
36. Intermediarii de servicii pe internet nu ar trebui să fie trași la răspundere pentru conținut produs de o terță parte, dacă cei dintâi nu au modificat sau redactat respectivul conținut, dar l-au diseminat prin intermediul serviciilor sau rețelelor lor, cu excepția cazurilor în care au cunoscut, sau ar fi trebuit în mod rezonabil să cunoască despre natura ilegală al unui anumit conținut, sau cu excepția cazurilor în care au refuzat să respecte un ordin emis de o instanță independentă și investită cu autoritate prin care li se cerea să blocheze sau să înlăture un conținut ilegal, în situația în care dispun de capacitatea tehnică de a face acest lucru. Intermediarii de servicii pe internet nu ar trebui, de asemenea, să fie obligați să efectueze monitorizarea generală a conținutului, în vederea determinării naturii conținutului părților terțe diseminate prin intermediul serviciilor sau rețelelor acestora.
37. Statele ar trebui să solicite intermediarilor de servicii de internet să adopte și să implementeze în mod efectiv politici și proceduri clare și transparente, care să reglementeze eliminarea conținutului ilegal diseminat de către utilizatori prin intermediul serviciilor sau rețelelor pe care aceștia le deservește. Aceste proceduri ar trebui să facă obiectul unui proces echitabil, inclusiv al unei supravegheri adecvate și a unor mecanisme eficiente de atac și control judiciar independent. În vederea contracarării cazurilor de violență efectuate online sau prin intermediul tehnologiilor informaționale și de comunicații, în special împotriva femeilor și fetelor, intermediarii de servicii pe internet ar trebui să pună în aplicare mecanisme de gestionare a plângerilor care să fie ușor de găsit, de accesat și de utilizat, inclusiv din perspectiva lingvistică și tehnică.

Recomandările de la Tallinn privind Minoritățile Naționale și Mass-Media în era digitală & Nota explicativă

I. Mediu favorabil pentru libertatea de exprimare și libertatea mass-media

1. Statele ar trebui să întreprindă toate măsurile necesare pentru a asigura faptul ca, în era digitală, oricine, inclusiv persoanele care aparțin minorităților naționale, să își poată exercita dreptul la libertatea de exprimare în mod practic și efectiv. Acest lucru include dreptul de a căuta, primi și difuza informații, indiferent de frontiere, în limbile și prin mijloacele media la alegerea lor.

Dreptul la libertatea de exprimare cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a căuta, primi și transmite informații și idei de orice natură prin intermediul oricăror mijloace media, indiferent de frontiere. Acest drept complex este prevăzut în Articolul 19 din Declarația Universală a Drepturilor Omului (UDHR), Articolul 19 din Pactul internațional privind drepturile civile și politice (ICCPR), Articolul 10 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO) și Articolul 11 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (Carta Drepturilor Fundamentale a UE). Aceste instrumente sunt completate de o serie de alte standarde obligatorii din punctul de vedere juridic și politic și constituie parte integrantă a sistemului internațional de protecție și promovare a drepturilor omului.

Comitetul ONU pentru Drepturile Omului afirmă că „libertatea de opinie și libertatea de exprimare sunt condiții indispensabile pentru dezvoltarea deplină a persoanei” și că acestea „constituie piatra de temelie a oricărei societăți libere și democratice.”⁵ Curtea Europeană a Drepturilor Omului subliniază în mod constant, printr-un limbaj foarte asemănător, importanța libertății de exprimare, adăugând că aceasta constituie, de asemenea, „una dintre condițiile fundamentale ale progresului [societății].”⁶ Pe lângă faptul că are o importanță fundamentală pentru dezvoltarea individuală și a societății, libertatea de exprimare este, de asemenea, esențială și pentru dezvoltarea grupurilor din cadrul societății, inclusiv a minorităților naționale.

⁵ Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, Comentariu General 34: Articolul 19 (Libertatea de Opinie și Exprimare) (în continuare „CG 34”), Doc. ONU CCPR/C/GC/34, 12 septembrie 2011, al. 2. A se vedea, de asemenea, al. 13.

⁶ *Handyside v. Regatul Unit*, 7 decembrie 1976, al. 49, seria A, nr. 24.

Un principiu fundamental al sistemului internațional de protecție și promovare a drepturilor omului presupune că toate drepturile omului, inclusiv cele ale persoanelor care aparțin minorităților naționale, sunt „universale, indivizibile, interdependente și interconexe”⁷. Acest lucru presupune existența unei interacțiuni importante între toate drepturile de care beneficiază persoanele care aparțin minorităților naționale, printre care drepturile la libertatea de exprimare, egalitate și nediscriminare, asociere și întrunire pașnică, participarea efectivă în administrația publică și în viața culturală, libertatea religiei și a credinței și drepturile la libertatea culturală și lingvistică.⁸ Unele aspecte ale acestor drepturi, specifice minorităților, au fost stabilite în diverse tratate internaționale și/sau europene, cum ar fi Convenția-cadru a Consiliului Europei privind protecția minorităților naționale (CCMN), și în standarde politice, cum ar fi Declarația ONU cu privire la drepturile persoanelor care aparțin minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice.⁹ Instrumente precum Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (CELRM) și Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale acordă un loc prioritar dimensiunii lingvistice și culturale.

Angajamentele OSCE privind libertatea de exprimare, libertatea mass-media și libera circulație a informațiilor,¹⁰ mandatul ÎCMN al OSCE¹¹ și recomandările tematice elaborate de Întalul Comisar,¹² au fost adoptate în contextul acestui cadru și sistem internațional, ca parte integrantă a acestuia. În Actul final de la Helsinki al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, statele participante s-au angajat „să-și îndeplinească obligațiile, conform prevederilor din declarațiile și acordurile internaționale [din domeniul drepturilor omului și libertăților fundamentale], inclusiv cele din Pactul internațional cu privire la drepturile omului, pe care se obligă să le respecte.”¹³

Actul final de la Helsinki conține secțiuni cuprinzătoare dedicate libertății de informare, de exprimare și mass-media. Statele participante au reafirmat în mod constant după adoptarea acestuia, că „libertatea de exprimare este un drept

⁷ Articolul 5, Declarația de la Viena, Conferința mondială privind drepturile omului, Viena, 25 iunie 1993.

⁸ Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 3-4.

⁹ Declarația ONU privind drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase și lingvistice, Rezoluția 47/135 a Adunării Generale a ONU, 18 decembrie 1992.

¹⁰ Angajamentele OSCE privind libertatea de exprimare, libertatea mass-media și libera circulație a informațiilor, 1975-2017 (Ediția a 4-a), disponibile la: <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/354081>.

¹¹ Mandatul Întalului Comisar OSCE privind Minoritățile Naționale, după cum a fost prevăzut inițial în: Documentul CSCE Helsinki 1992 - Provocările schimbării. Disponibil la: <https://www.osce.org/HCNM/107878>.

¹² Disponibil la: <https://www.osce.org/HCNM/thematic-recommendations-and-guidelines>.

¹³ Actul final al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, Helsinki, 1 august 1975, conform 1. (a) Declarația privind principiile care guvernează relațiile dintre statele participante, VII. Respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv a libertății de gândire, conștiință, religie sau de convingere.

fundamental al omului și o componentă de bază a unei societăți democratice” și au declarat că „protejarea acestui drept constituie un principiu călăuzitor pentru ele”.¹⁴ Statele participante au recunoscut, de asemenea, „necesitatea de a consolida implementarea angajamentelor OSCE în domeniul mass-media, luând în considerare, după caz, activitatea altor organizații internaționale”,¹⁵ și cu acest scop au luat decizia de a institui biroul RFoM.¹⁶ În decembrie 2018, Consiliul Ministerial al OSCE a lansat un apel către statele participante de a întreprinde o serie de acțiuni menite să consolideze libertatea de exprimare, libertatea media și, în special, siguranța jurnaliștilor.¹⁷ În plus, dreptul la libertatea de exprimare și libertatea mass-media este garantat și de constituțiile și legislația statelor participante OSCE.

Statele trebuie să asigure faptul că oricine, inclusiv persoanele care aparțin minorităților naționale, își poate exercita dreptul la libertatea de exprimare într-un mod „practic și eficient”, și să asigure faptul că acest drept nu este doar „teoretic sau iluzoriu”.¹⁸ Statele trebuie să întreprindă toate măsurile necesare pentru a îndeplini această obligație.¹⁹ Statele pot recurge la măsuri de restricționare a dreptului la libertatea de exprimare doar dacă acestea sunt în conformitate cu legislația internațională și europeană în domeniul drepturilor omului.²⁰

Mai exact, orice atingere adusă dreptului la libertatea de exprimare trebuie:

- să fie prevăzută/prescrisă prin lege (să fie accesibilă și previzibilă, și „formulată cu suficientă precizie astfel încât să permită persoanei să-și controleze comportamentul în mod corespunzător.”²¹);
- să urmărească un scop legitim (după cum este prevăzut în Articolul 10(2) CEDO) sau scopuri specifice (după cum este prevăzut în Articolul 19(3)(a) și (b) ICCPR²²); și:
- [CEDO] să fie necesară într-o societate democratică (adică, orice măsură de restricționare a acestui drept trebuie să fi fost luată cu scop de a răspunde unei nevoi sociale stringente, trebuie să fie proporțională cu scopul urmărit, iar motivele invocate de Stat privind luarea măsurii respective trebuie să fie

¹⁴ Documentul de la Budapesta: Către un parteneriat autentic într-o eră nouă, Deciziile de la Budapesta, Summit-ul șefilor de stat sau de guvern, Budapesta, 5-6 decembrie 1994, VIII. Dimensiunea umană, al. 36.

¹⁵ Declarația de la summitul din Lisabona, Summitul șefilor de stat sau de guvern, Lisabona, 2-3 decembrie 1996, al. 11.

¹⁶ Instituirea Oficiului Reprezentantului OSCE pentru libertatea mass-media, Mandatul Reprezentantului OSCE pentru libertatea mass-media, Decizia nr. 193 a Consiliului Permanent din 5 noiembrie 1997.

¹⁷ Consiliul Ministerial al OSCE. Decizia nr. 03/18. „Decizia privind siguranța jurnaliștilor” (MC.DEC/3/18, Milano, 7 decembrie 2018).

¹⁸ *Airey v. Irlanda*, 9 octombrie 1979, al. 24, seria A nr. 32.

¹⁹ Articolul 1, CEDO; Articolul 2(1), ICCPR și Comitetul pentru drepturile omului, Comentariul general nr. 31 - Natura obligației juridice generale impuse statelor părți la acest pact, 29 martie 2004.

²⁰ Articolul 19 (și 20) și, respectiv, articolul 10 din CEDO.

²¹ Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 25; (și folosind un limbaj practic identic) *The Sunday Times v. Regatul Unit* (nr. 1), 26 aprilie 1979, al. 49, seria A Nr. 30.

²² Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 22.

relevante și suficiente²³⁾ sau [ICCPR] să fie necesară în vederea realizării unuia sau mai multor scopuri din cele enumerate în Articolul 19(3) (a) și (b) ICCPR (adică, orice măsură care aduce atingere asupra acestui drept trebuie să fie „conformă cu cerințele stricte ale necesității și proporționalității.”²⁴⁾.

Cu toate acestea, pentru a se asigura de faptul că oricine își poate exercita în mod practic și efectiv dreptul la libertatea de exprimare, nu va fi întotdeauna suficient ca statele să-și îndeplinească obligația negativă de a nu interveni în legătură cu acest drept. Statele mai au obligația pozitivă de a întreprinde măsuri afirmative pentru asigurarea exercitării acestui drept; de exemplu, prin protejarea pluralismului în sectorul mass-media (audiovizualului),²⁵ promovarea unui mediu favorabil dezbaterilor publice²⁶ și asigurarea respectării drepturilor minorităților.²⁷ Obligațiile pozitive de acest gen pot necesita, ocazional, intervenția statului în relațiile dintre părți terțe, atunci când există pericolul ca dreptul la libertatea de exprimare să fie încălcat.²⁸ Obligațiile pozitive de acest gen presupun, de asemenea, ca statele să asigure existența unor căi de atac eficiente, disponibile tuturor celor al căror drept la libertatea de exprimare este încălcat, fie de către autoritățile de stat, fie de către părți terțe, cum ar fi intermediarii de servicii pe internet.²⁹

În era digitală dreptul la libertatea de exprimare trebuie, de asemenea, să fie practic și eficient. Standardele internaționale în domeniul drepturilor omului sunt instrumente vii ce evoluează în timp.³⁰ Într-adevăr, autorii multor standarde internaționale și regionale privind drepturile omului au anticipat progresele tehnologice și au elaborat dispoziții relevante într-un mod neutru din punct de vedere tehnologic.³¹

Acest lucru permite standardelor relevante să rămână în concordanță cu actualitatea, ținând cont de evoluția continuă și rapidă a sectorului mediatic. Prevederile constituționale și legislative naționale trebuie să reflecte același mod de conștientizare. Statele participante OSCE s-au angajat să „folosească posibilitățile oferite de mijloacele moderne de comunicare, inclusiv cele prin cablu și satelit, în vederea

²³ A se vedea, în general, *The Sunday Times v. Regatul Unit* (nr. 1).

²⁴ Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 22.

²⁵ *Informationsverein Lentia și alții v. Austria*, 24 noiembrie 1993, seria A nr. 276.

²⁶ *Dink v. Turcia*, nr. 2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09 și 7124/09, al. 137, 14 septembrie 2010.

²⁷ Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, Comentariu General nr. 23 - Drepturile minorităților (Articolul 27), Doc. nr. CCPR/C/21/Rev.1/Add.5, 8 aprilie 1994; Comitetul pentru Drepturile Omului, Comentariu General nr. 31 - Natura obligației legale generale impuse statelor părți la acest pact, 29 martie 2004.

²⁸ Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 7; *X și Y v. Țările de Jos*, 26 martie 1985, al. 23, seria A nr. 91; *Özgür Gündem v. Turcia*, nr. 23144/93, al. 43, CEDO 2000-III.

²⁹ A se vedea articolul 13, CEDO.

³⁰ *Tyrer v. Regatul Unit*, 25 aprilie 1978, al. 31, Seria A nr. 26; *Matthews v. Regatul Unit* [CG], nr. 24833/94, al. 39, CEDO 1999-I.

³¹ A se vedea, de exemplu, Articolul 12(1), CELRM

sporirii difuzării libere și mai ample a informațiilor de orice natură”.³² Prin urmare, statele ar trebui să-și revizuiască permanent legile, politicile și practicile naționale astfel încât să asigure respectarea deplină a legislației internaționale privind drepturile omului, în special, dreptul la libertatea de exprimare și drepturile persoanelor care aparțin minorităților naționale (a se vedea în legătură cu aceasta Recomandarea 6).

Libertatea mass-media este corolarul dreptului la libertatea de exprimare. Libertatea mass-media este esențială pentru realizarea dreptului la libertatea de exprimare în practică.³³ Acest lucru se datorează rolului crucial pe care îl joacă mass-media într-o societate democratică, și anume: de a informa publicul, de a examina activitățile autorităților și ale altor actori importanți și de a oferi forumuri pentru dezbateri publice. În era digitală, aceste roluri sunt, de asemenea, îndeplinite în măsuri diferite de o gamă tot mai mare de actori media și non-media online.³⁴

Publicul are dreptul să primească informații și idei cu privire la aspecte de interes general pentru societate, în timp ce mass-media are sarcina de a transmite astfel de informații și idei.³⁵ Politica, evenimentele actuale, problemele de sănătate, religia, cultura și istoria – toate sunt exemple de subiecte ce prezintă interes pentru public, spre deosebire de relațiile strict private ale persoanelor sau chestiunile de familie. Mass-media difuzează pe scară largă informații și idei, adesea cu explicații și contextualizări, și, prin urmare, informează opinia publică. În mod similar, prin selectarea, încadrarea și examinarea problemelor, mass-media, în special programele de știri și de actualități, pot influența opinia publică și agendele politice. Este important ca informațiile și ideile diseminate să acopere și aspecte de interes pentru minoritățile naționale. Totuși, acest lucru nu este suficient. Nevoile informaționale ale minorităților naționale vor fi satisfăcute într-o măsură mai mare în cazul în care conținutul dedicat minorităților va fi produs de aceste minorități, inclusiv în limbile acestora. Prin urmare, ar trebui să fie încurajată participarea persoanelor care aparțin minorităților naționale la producerea știrilor și informațiilor, inclusiv în limbile vorbite de acestea.

Prin faptul că investighează și dezvăluie ilegalitățile și actele de corupție săvârșite de autorități și funcționari de stat, precum și a altor actori influenți din societate, mass-media îndeplinește rolul de supraveghere publică, menținând un anumit control asupra acestora și responsabilizându-i.³⁶ Grupurile și entitățile politice, grupurile

³² Documentul de încheiere al reuniunii de la Viena (a 3-a reuniune ulterioară de la Conferința de la Helsinki), Viena, 15 ianuarie 1989, al. 35, A se vedea, de asemenea, al. 34.

³³ Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 13 et seq.

³⁴ Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 15 și 44.

³⁵ *The Sunday Times v. Regatul Unit* (nr. 1), 26 aprilie 1979, al. 65, seria A nr. 30; Comitetul pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 13 și Comitetul pentru drepturile omului, Comunicarea nr. 1334/2004, *Mavlonov și Sa'di v. Uzbekistan*.

³⁶ *Barthold v. Germania*, 25 martie 1985, al. 58, seria A nr. 90; *Goodwin v. Regatul Unit*, 27 martie 1996, al. 39, Rapoartele hotărârilor și deciziilor 1996-II.

comerciale și religioase, precum și intermediarii media și de servicii de internet se consideră actori influenți într-o societate. Mijloacele de informare în masă sunt uneori numite a patra putere în stat, prin aceasta recunoscându-se funcția acestora de asigurare a controlului și echilibrului în raport cu cei trei piloni instituționali ai puterii de stat (executiv, legislativ și justiție). În exercitarea rolului de supraveghere publică, mass-media ar trebui, de asemenea, să acorde o atenție deosebită modului de utilizare abuzivă a puterii politice sau economice, care afectează inclusiv interesele minorităților naționale.

Mass-media pune, de asemenea, la dispoziția populației forumuri și canale, în care, sau prin intermediul cărora, au loc dezbateri publice.³⁷ Persoanele care aparțin minorităților naționale trebuie să poată obține acces la aceste forumuri și canale comune și să poată participa eficient la dezbaterile desfășurate în cadrul acestora. Acest rol al mass-media este foarte important pentru sporirea participării și integrării în societate a persoanelor care aparțin minorităților naționale. Prin oferirea spațiilor comune pentru dezbateri, mass-media poate contribui la promovarea conștientizării interculturale și a relațiilor între grupuri, a dialogului și înțelegerii precum și la reducerea intoleranței. Toate acestea pot contribui la prevenirea și soluționarea conflictelor, la consolidarea păcii, coeziunii sociale și a stabilității.³⁸

Pe lângă spațiile comune pentru dezbateri oferite de mass-media la nivel național, persoanele care aparțin minorităților naționale necesită, de asemenea, spații de dezbateri autonome, alternative, care pot fi asigurate de companiile mass-media gestionate de comunitățile minoritare și/sau de cele care deservește aceste comunități. Valoarea acestor spații de dezbateri alternative constă în posibilitatea oferită persoanelor care aparțin minorităților naționale de a-și exprima, explora și promova identitățile culturale și lingvistice. Faptul că minoritățile au dreptul de crea și utiliza propriile mass-media, inclusiv în limbile acestora, este un fapt recunoscut pe scară largă.³⁹ Scopul instituirii mass-media pentru minorități ar trebui privit într-un context mai larg de coeziune și integrare în societățile diverse, însă crearea acestora nu ar trebui să ducă la izolarea și înstrăinarea grupurilor minoritare de alte grupuri și de alte puncte de vedere din societate.⁴⁰ Dreptul minorităților naționale de a crea și utiliza propriile mass-media nicidecum nu implică faptul ca acestea trebuie să fie controlate de instituții minoritare.⁴¹

³⁷ *Társaság a Szabadságjogokért v. Ungaria*, nr. 37374/05, al. 27, 14 aprilie 2009.

³⁸ Articolele 6(1) și 9(4), CCMN.

³⁹ Articolul 9(3), CCMN; Articolul 11(1), CELRM; *Recomandările de la Oslo privind drepturile lingvistice ale minorităților naționale* (Recomandările de la Oslo), Recomandarea 8; *Linii directoare privind media audiovizuale*, Linia directoare 8.

⁴⁰ Articolul 6(1) și articolul 9(4), CCMN; *Linii directoare de la Ljubljana privind integrarea societăților diverse* (Linii directoare de la Ljubljana), Linia directoare 7.

⁴¹ *Recomandările de la Lund privind participarea efectivă a minorităților naționale în viața publică* (Recomandările de la Lund), Nota explicativă la Recomandarea 18.

2. Statele ar trebui să întreprindă toate măsurile necesare în vederea creării unui mediu favorabil pentru dezbateri publice solide și pluraliste, la care să poată participa în mod efectiv toată lumea, inclusiv persoanele care aparțin minorităților naționale, și în cadrul cărora să-și poată exprima opiniile, ideile și identitățile fără teamă.

Statele au obligația pozitivă de a crea un mediu favorabil pentru dezbateri publice, la care să poată participa toată lumea și să-și poată exprima opiniile și ideile fără teamă, chiar și atunci când acestea pot ofensa, șoca sau perturba autoritățile statului sau un anumit contingent al populației.⁴² Statele-părți la CCMN au obligația similară: „să creeze condițiile necesare de participare efectivă a persoanelor care aparțin minorităților naționale la viața culturală, socială și economică precum și în cadrul administrației publice, în special în domeniile care cel mai mult le afectează”.⁴³

Statele trebuie să promoveze dezbateri publice solide, în care să poată fi auzite și contestate o diversitate amplă de voci și opinii, inclusiv puncte de vedere opuse. Aceste dezbateri publice ar trebui să fie solide, dar nu și exclusive. Caracterul incluziv al forumurilor în care au loc dezbaterile publice, prin mijloacele de informare în masă și prin intermediul rețelelor de socializare, trebuie să fie garantat prin măsuri concrete de nediscriminare.⁴⁴

Într-un mediu favorabil pentru dezbateri publice, pe care statele ar trebui să-l creeze și să-l mențină, oricine, inclusiv persoanele care aparțin minorităților naționale, ar trebui să-și poată exprima inclusiv identitatea proprie. „Statele vor lua măsuri menite să creeze condiții favorabile care să le permită persoanelor care aparțin minorităților naționale să-și exprime caracteristicile individuale și să-și dezvolte cultura, limba, religia, tradițiile și obiceiurile proprii, cu excepția cazurilor când anumite practici contravin legislației naționale și standardelor internaționale”.⁴⁵ De asemenea, statele ar trebui să încurajeze „persoanele și grupurile sociale” să „creeze, producă, disemineze, distribuie și să aibă acces la manifestările culturale proprii, acordând atenția cuvenită nevoilor femeilor, precum și diferitor grupuri sociale, inclusiv persoanelor care aparțin minorităților naționale și popoarelor indigene.”⁴⁶

⁴² *Dink v. Turcia*, nr. 2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09 și 7124/09, al. 137, 14 septembrie 2010.

⁴³ Articolul 15, CCMN. A se vedea, de asemenea: Articolul 25, ICCPR; Articolul 15, ICESCR; Articolul 2(2) și (3), Declarația ONU privind drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase și lingvistice și, în general, Recomandările de la Lund.

⁴⁴ Articolul 9(1), CCMN.

⁴⁵ Articolul 4(2), Declarația ONU privind drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase și lingvistice. Preambulul la CCMN prevede că „o societate pluralistă și cu adevărat democratică trebuie nu doar să respecte identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale, ci și să creeze condiții corespunzătoare care să le permită să-și exprime, să păstreze și să-și dezvolte această identitate” și aceasta considerație a fost recunoscută de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în hotărârea pronunțată pe marginea cauzei *Gorzelik și alții v. Polonia* [CG], nr. 44158/98, al. 93, CEDO 2004-I.

⁴⁶ Articolul 7(1)(a), Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale.

3. Statele ar trebui să instituie sisteme eficiente de protecție juridică și practică, care să garanteze siguranța și securitatea tuturor celor care doresc să participe la dezbateri publice. Acest lucru necesită aplicarea eficientă a legislației și penalizarea amenințărilor și a violenței îndreptate împotriva jurnaliștilor și a altor actori mass-media, precum și urmărirea penală a autorilor abuzurilor de acest gen. Sistemele de protecție trebuie să fie pe deplin aplicabile și accesibile persoanelor care aparțin minorităților naționale și să răspundă nevoilor acestora, inclusiv din perspectiva egalității de gen. Sistemele menționate ar putea include mecanisme specializate de protecție, după necesitate.

În scopul îndeplinirii obligației de a crea un mediu favorabil dezbaterilor publice, statele trebuie, mai întâi de toate, să instituie un sistem eficient de protecție a tuturor persoanelor care doresc să participe la dezbateri publice.⁴⁷ Sistemele de protecție de acest gen ar trebui să ia în considerare rolul specific al jurnaliștilor și al altor actori media într-o societate democratică și să includă toate măsurile de protecție necesare în vederea asigurării siguranței și securității acestora. Jurnaliștii și alți actori care participă la dezbateri publice, din domeniul mass-media, și nu doar, printre care se numără avertizorii de integritate, jurnaliștii civili, bloggerii, organizațiile societății civile, reprezentanții mediului academic și comentatorii individuali, sunt uneori supuși intimidării, hărțuirii, amenințărilor, abuzurilor, atacurilor, torturii sau sunt chiar asasinați din cauza activității de investigație desfășurate de aceștia, a opiniilor expuse sau a reportajelor realizate.⁴⁸ Aceste categorii de persoane devin uneori ținta abuzurilor pe motiv că aparțin unei minorități naționale, exprimă o anumită identitate etnică, culturală sau religioasă, sau fac parte dintr-o anumită categorie legată de exprimarea genului, orientării sexuale și identității de gen.⁴⁹ O sursă de îngrijorare o constituie pericolele cu care se confruntă jurnaliștii și alți actori media de sex feminin, printre care figurează „abuzurile de natură sexistă, misogină și tratamentele degradante; amenințările; intimidările; hărțuirea și agresiunea sexuală și violența.”⁵⁰ Aceste tendințe generează teamă și se soldează cu un efect de descurajare a libertății de exprimare. În consecință, are loc „nu doar [încălcarea] dreptului femeii de a trăi într-un mediu fără violență și de a participa la activități online, ci și o

⁴⁷ Dink v. Turcia, nr. 2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09 și 7124/09, al.137, 14 septembrie 2010; Articolul 6(2), CCMN; Comitetul pentru drepturile omului, CG 34, al. 23.

⁴⁸ Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2016)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția jurnalismului și siguranța jurnaliștilor și a altor actori media, 13 aprilie 2016, al. 1; Comitetul pentru drepturile omului, CG 34, al. 23. A se vedea, de asemenea, Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2018)11 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind necesitatea consolidării protecției și promovării spațiului societății civile în Europa, 28 noiembrie 2018.

⁴⁹ *Ibid.*, al. 2.

⁵⁰ *Ibid.* A se vedea, de asemenea: Programul internațional UNESCO pentru dezvoltarea comunicării, Planul de acțiune al ONU privind siguranța jurnaliștilor și problema impunității, 2012, al. 1.17; RFoM OSCE, Comunicat privind creșterea amenințării online a siguranței la adresa jurnaliștilor, Comunicat 02/2015, 6 februarie 2015.

[subminare] a „exercițiului democratic și a bunei guvernări”.⁵¹ Statele participante OSCE „condamnă toate atacurile și hărțuirea jurnaliștilor” și se angajează să „depună eforturi de a trage la răspundere autorii direcți ai acestor atacuri și hărțuiri”.⁵² Consiliul ministerial al OSCE a cerut, de asemenea, statelor participante să ia „măsurile efective menite să pună capăt impunității în cazul crimelor comise împotriva jurnaliștilor” și a subliniat importanța realizării „investigațiilor prompte, efective și imparțiale privind actele de violență și amenințările împotriva jurnaliștilor” precum și disponibilitatea căilor de atac adecvate pentru victime.⁵³

Un sistem eficient de protecție ar trebui să conțină o legislație corespunzătoare care să asigure protecția jurnaliștilor și a altor participanți la dezbaterile publice, precum și mecanisme care să permită investigarea amenințărilor și a violenței, inclusiv urmărirea penală a autorilor acestor fapte, în conformitate cu liniile directoare detaliate stabilite în jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului și în Recomandarea CM/Rec(2016)4 a Comitetului Miniștrilor către statele membre [ale Consiliului Europei] privind protecția jurnalismului și siguranța jurnaliștilor și a altor actori media.⁵⁴

Un sistem efectiv de protecție ar putea include o serie de măsuri operaționale, cum ar fi asigurarea de către poliție a protecției ca urmare a amenințărilor cu violență;⁵⁵ evacuarea persoanelor amenințate în adăposturi sigure; instituirea unor mecanisme de avertizare timpurie și de reacție rapidă și asigurarea accesului efectiv la justiție, inclusiv la serviciile de sprijinire a victimelor. Aplicarea acestor sisteme de protecție ar trebui să răspundă nevoilor persoanelor care aparțin minorităților naționale și, în special, a femeilor din grupurile minoritare.⁵⁶ Măsurile de tipul asigurării de către poliție a unei protecții și evacuării în adăposturi sigure, ar trebui să fie implementate doar în baza unei consultații cu persoanele vizate.

⁵¹ Raportul Raportorului Special privind violența împotriva femeilor, cauzele și consecințele acesteia asupra violenței online împotriva femeilor și fetelor din perspectiva drepturilor omului, Doc. nr. A/HRC/38/47, 14 iunie 2018, al. 29.

⁵² Documentul de la Budapesta: Către un parteneriat autentic într-o eră nouă, Deciziile de la Budapesta, Summit-ul șefilor de stat sau de guvern, Budapesta, 5-6 decembrie 1994, VIII. Dimensiunea umană, al. 37.

⁵³ Consiliul Ministerial al OSCE, Decizia nr. 03/18. „Decizia privind siguranța jurnaliștilor” (MC.DEC/3/18, Milano, 7 decembrie 2018), al. 6.

⁵⁴ Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2016)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor și a altor actori media, 13 aprilie 2016.

⁵⁵ Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2016)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor și a altor actori media, 13 aprilie 2016, al. 8 și următoarele.

⁵⁶ Având la bază *Recomandările de la Graz privind accesul la justiție și minoritățile naționale* (Recomandările de la Graz), Recomandarea 7.

4. Demnitarii de stat și/sau funcționarii publici nu ar trebui să aducă amenințări sau să submineze activitatea jurnaliștilor și a altor actori mass-media, sau să instige la ură sau discriminare împotriva acestora, pe motivul apartenenței lor la o minoritate națională sau pentru reportajele lor ce vizează minoritățile naționale. De asemenea, demnitarii și funcționarii nu ar trebui să atace integritatea jurnaliștilor sau a altor actori mass-media, prin lansări de acuzații intenționate eronate împotriva acestora, punând astfel în pericol siguranța acestora. Dimpotrivă, amenințările și actele de violență împotriva jurnaliștilor și a altor actori mass-media, indiferent de sursa și natura acestora, ar trebui să fie condamnate în mod public și fără echivoc.

Demnitarii de stat și alte personalități publice, în virtutea rolurilor și funcțiilor oficiale și/sau publice deținute, precum și a îndatoririlor și responsabilităților aferente, nu trebuie să incite la ură sau discriminare împotriva nimănui, inclusiv împotriva persoanelor care aparțin minorităților naționale.⁵⁷

Demnitarii de stat și/sau personalitățile publice ar trebui să se abțină de la a face acuzații false împotriva jurnaliștilor, organizațiilor media și împotriva mass-media în general, cu scopul de a submina reputația și credibilitatea acestora. Acuzațiile false de acest gen pot duce la pierderea încrederii publicului față de jurnaliști și mass-media și pot genera un climat de ostilitate și agresiune împotriva lor.⁵⁸ O condamnare oficială, explicită și necondiționată a amenințărilor, violenței și a „discursului de incitare la ură” împotriva jurnaliștilor și a altor actori media, realizată de demnitarii de stat și de personalități publice, poate trimite un semnal puternic, care să atenționeze publicul că astfel de amenințări și violențe nu sunt acceptabile într-o societate democratică.⁵⁹ Îndemnul față de demnitarii de stat și personalitățile publice este să acorde o atenție deosebită atacurilor și amenințărilor față de jurnaliștii-femei.⁶⁰

⁵⁷ Articolul 4(c), ICERD; *Féret v. Belgia*, nr. 15615/07, 16 iulie 2009.

⁵⁸ Consiliul Ministerial al OSCE, Decizia nr. 03/18. „Decizia privind siguranța jurnaliștilor” (MC.DEC/3/18, Milano, 7 decembrie 2018), al. 3, 4 și 6. Consiliul European, Recomandarea CM/Rec(2016)s4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor și a altor actori media, 13 aprilie 2016, al. 15.

⁵⁹ CERD, Recomandarea generală nr. 35 - Combaterea discursului de ură rasist (RG 35), Doc. Nr. CERD/C/GC/35, 23 septembrie 2013, al. 37; Consiliul European, Recomandarea nr. R(97)20 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la „Discursul de incitare la ură”, 30 octombrie 1997, Anexă, Principiul 1.

⁶⁰ Consiliul Ministerial al OSCE, Decizia nr. 03/18. „Decizie privind siguranța jurnaliștilor” (MC.DEC/3/18, Milano, 7 decembrie 2018), al. 4.

5. Statele ar trebui să întreprindă toate măsurile necesare, inclusiv de reglementare, pentru asigurarea faptului că elementele cheie ale unui mediu ce favorizează libertatea de exprimare, dezbaterile publice și din spațiul media, sunt protejate prin lege, politici și practici corespunzătoare. Aceste elemente cheie includ un cadru legislativ și de politici efectiv cu privire la egalitate și nediscriminare; un sistem de protecție a minorităților naționale și a drepturilor acestora; un regim eficient pentru asigurarea libertății informației; pluralismul spațiului mediatic în evoluție; precum și cultura unei mass-media independente, inclusiv în ceea ce vizează organismele naționale de reglementare și de funcționare a serviciilor publice, comerciale, comunitare și a altor spații media.

Pe lângă garantarea siguranței participanților la dezbaterile publice, statele ar trebui, de asemenea, să protejeze dezbaterile publice în sine. În acest sens este nevoie de un cadru general privind egalitatea și nediscriminarea. Aceasta presupune, de asemenea, instituirea unui regim eficient de asigurare a libertății de acces la informații,⁶¹ astfel încât informațiile oficiale deținute de stat, de structuri de tip semi-statal și de alte organisme publice, să fie accesibile tuturor, inclusiv în limbile minorităților naționale.⁶² În vederea asigurării a unui acces efectiv la informațiile oficiale în era digitală, statele sunt încurajate să extindă regimurile de asigurare a libertății de acces la informații astfel încât acestea să includă prestarea unei game largi de servicii de guvernare electronică în limbile minorităților naționale. Protecția mediului pentru dezbateri publice necesită întreprinderea unor măsuri menite să asigure un pluralism efectiv al mass-media prin intermediul diverselor mijloace de informare și o reală diversitate a produselor mass-media disponibile, care să fie ușor de găsit și accesibile tuturor persoanelor care aparțin minorităților naționale.⁶³

Într-un mediu favorabil libertății de exprimare și libertății mass-media trebuie să prevaleze o cultură a independenței tuturor actorilor relevanți, inclusiv a persoanelor fizice, a mass-media și a altor actori non-media și autorități de reglementare naționale (și/sau regionale). Acest lucru presupune, de exemplu, că autoritățile de

⁶¹ Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 18-19.

⁶² În conformitate cu secțiunile relevante ale CCMN, CELRM și Recomandările de la Oslo, Recomandările de la Lund și Linii directoare de la Ljubljana.

⁶³ Consiliul European, Recomandarea CM/Rec(2018)1 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind pluralismul mass-media și transparența proprietății mass-media, 7 martie 2018, Anexă/Linii directoare, al. 2.6. A se vedea, de asemenea: Linia directoare 19, la pagina 50; Articolul 10bis, Convenția europeană privind televiziunea transfrontalieră (cu modificările ulterioare); Articolul 11 (2), Carta drepturilor fundamentale a UE; CERD, RG 35, al. 41.

reglementare a audiovizualului ar trebui să fie protejate de orice formă de intervenție de natură politică, comercială, religioasă sau de orice altă natură.⁶⁴

Această cultură a independenței trebuie să se bazeze pe principiul statului de drept, să fie ghidată de valorile drepturilor omului și să fie susținută de instituții democratice independente.

6. Dacă încă nu au realizat aceste lucruri în practică, statele sunt încurajate să elaboreze, adopte și să implementeze o politică clară care să asigure realizarea efectivă a dreptului la libertatea de exprimare în era digitală pentru fiecare, inclusiv pentru persoanele care aparțin minorităților naționale, femei și bărbați deopotrivă. Procesul de elaborare a unei astfel de politici ar trebui să implice o gamă largă de părți interesate, inclusiv reprezentanți ai grupurilor minorităților naționale, a autorităților naționale independente de reglementare a mass-media, a companiilor mass-media, intermediarilor de servicii de internet, reprezentanților societății civile și ai mediului academic. Statele ar trebui să asigure participarea egală a femeilor și bărbaților în cadrul acestor procese.

Statele trebuie să își revizuiască permanent legislația, politicile și practicile pentru a asigura conformitatea acestora cu legislația internațională și cea europeană în domeniul drepturilor omului.⁶⁵ Ca parte a revizuirilor permanente cu privire la dreptul la libertatea de exprimare, statele ar trebui să examineze dacă elementele-cheie ale unui mediu favorabil, cum ar fi cele menționate în paragrafele precedente, sunt protejate în mod corespunzător. De asemenea, statele, în vederea elaborării unui cadru coerent și cuprinzător, și a stabilirii unei serii de obiective spre realizare în domeniu, ar trebui să elaboreze o politică clară prin intermediul unor procese inclusive de consultare sau colaborare cu un șir amplu de părți interesate, inclusiv cu

⁶⁴ Consiliul European, Recomandarea CM/Rec(2018)1 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind pluralismul și transparența proprietății mass media, 7 martie 2018, Anexă/Linii directoare, al. 1,5 și 1,6; Consiliul European, Comitetul de Miniștri, Recomandarea Rec(2000)23 privind independența și funcțiile autorităților de reglementare în sectorul audiovizualului, 20 decembrie 2000; Linii directoare privind media audiovizuale, Linie directoare 6; Articolul 30, Directiva 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 martie 2010 privind coordonarea anumitor prevederi incluse în legislație, regulamente sau acte administrative ale statelor membre privind furnizarea de servicii media audiovizuale (Directiva privind serviciile media audiovizuale), după cum a fost amendată prin Directiva (UE) 2018/1808 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 noiembrie 2018.

⁶⁵ Acest lucru este implicat în cerințele generale de raportare a statelor în conformitate cu legislația (tratatele) internațională și europeană și se menționează în mod specific în: Consiliul European, Recomandarea CM/Rec(2016)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor și a altor actori media, 13 aprilie 2016, al. 7(ii). A se vedea, de asemenea, Consiliul Ministerial al OSCE, Decizia nr. 03/18, „Decizia privind siguranța jurnaliștilor” (MC.DEC/3/18, Milano, 7 decembrie 2018), al. 2.

reprezentanți ai grupurilor minorităților naționale.⁶⁶ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a declarat că „[toți] actorii, fie noi, fie tradiționali, care își desfășoară activitatea în cadrul ecosistemului media, ar trebui să beneficieze de un cadru de politici care le-ar garanta un nivel corespunzător de protecție și ar conține o specificare clară a îndatoririlor și responsabilităților ce le revin în conformitate cu standardele Consiliului Europei”.⁶⁷ O politică de acest gen ar trebui să fie în conformitate cu alte politici relevante ale statului, de exemplu, cu privire la minoritățile naționale sau cu privire la consolidarea relațiilor interetnice.

II. Contextul mediatic

7. Statele ar trebui să elaboreze și să implementeze o serie de măsuri menite să asigure faptul că persoanele care aparțin minorităților naționale pot beneficia din plin de oportunitățile de a căuta, recepționa și transmite informații și idei de orice natură în cadrul mediatic curent, indiferent de frontiere. Abundența informațiilor și a mijloacelor de informare în masă nu diminuează, totuși, obligațiile actuale ale statului de:

- a asigura accesul efectiv al persoanelor care aparțin minorităților naționale la oportunități de exprimare de acest gen și la resursele informaționale; și
- a sprijini și/sau facilita producerea de conținut de către și pentru minoritățile naționale, inclusiv în limbile acestora, precum și difuzarea conținutului respectiv pe o gamă variată de platforme.

Creșterea nivelului de utilizare a tehnologiilor digitale în societate a redus semnificativ dependența acestora de mijloacele de informare în masă instituționalizate și a contribuit la creșterea nivelului de descentralizare și individualizare a mass-media în rețea. Acest lucru a dus la schimbări majore în dinamica dezbaterilor publice. Noile oportunități de participare a persoanelor la dezbaterile publice sunt contrabalansate de noile posibilități de a controla termenii și condițiile de acces la forumurile în care au loc dezbateri publice, precum și caracterul acestor dezbateri. Diverse standarde politice internaționale și europene caută să ofere îndrumări cu privire la modul în care statele ar trebui să susțină asigurarea dreptului la libertatea de exprimare⁶⁸ și libertatea mass-media⁶⁹ într-un ecosistem media în continuă expansiune.

⁶⁶ Linii directoare privind media audiovizuale, Linia directoare 5; Linii directoare de la Ljubljana, Linia directoare 12; Articolul 5(1), Declarația ONU privind drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase și lingvistice.

⁶⁷ Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2011)7 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind o nouă noțiune a media, 21 septembrie 2011.

⁶⁸ Declarația comună a mandatelor specializate: Zece provocări cheie pentru libertatea de exprimare în deceniul următor din 3 februarie 2010 și Declarația comună privind libertatea de exprimare și internetul din 1 iunie 2011.

⁶⁹ Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2011)7 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind o nouă noțiune a media, 21 septembrie 2011.

Dezvoltarea caracteristicilor participative ale tehnologiilor web facilitează crearea cu ușurință, de către persoanele fizice, a propriului conținut digital și difuzarea rapidă a acestuia în întreaga lume. Acest lucru a generat oportunități vaste și fără precedent pentru individualizarea comunicării de masă. După cum a constatat Curtea Europeană a Drepturilor Omului, internetul „a devenit unul dintre principalele mijloace prin intermediul cărui persoanele își exercită dreptul la libertatea de exprimare și de informare, oferind în același timp instrumente esențiale de participare la activități și discuții pe teme politice și de interes general”.⁷⁰ Aceste evoluții au generat, de asemenea, oportunități de accesare online a unui conținut abundent și foarte diversificat, inclusiv conținut produs în alte țări.

Cu toate acestea, oportunitățile de acest gen nu scutesc în niciun fel statele de obligația de a sprijini sau facilita difuzarea emisiunilor și a altui conținut media produs la nivel național, inclusiv în limbile minorităților naționale (a se vedea recomandarea 25).⁷¹

8. Statele ar trebui să asigure faptul că obligațiile de deservire universală sunt pe deplin aplicate în practică în reglementarea sectorului de comunicații, inclusiv în ceea ce privește minoritățile naționale și alte comunități care locuiesc în mediul rural și în zone izolate din punct de vedere geografic sau care sunt marginalizate în alt mod. Aceste obligații includ furnizarea unor servicii de comunicații electronice de calitate și la un preț accesibil, precum și o conexiune stabilă și fiabilă la rețeaua publică de comunicații prin intermediul telefoniei (mobile) și a internetului.

Izolarea geografică poate fi un obstacol în calea participării efective la viața publică, inclusiv pentru minoritățile naționale, mai ales atunci când este îngreunată de accesul limitat la rețelele și serviciile de comunicații electronice. Asigurarea accesului efectiv a locuitorilor din zonele îndepărtate la rețelele și serviciile de comunicații electronice poate fi considerată de furnizorii privați mai puțin atractivă din punct de vedere comercial, comparativ cu furnizarea accesului în zonele dens populate. Din aceste considerente, statele ar trebui să utilizeze mijloace adecvate de garantare a respectării obligațiilor de deservire universală de către furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice.⁷² Pe măsură ce crește importanța internetului ca mijloc de căutare, recepționare și transmitere a informațiilor în era digitală, crește și importanța aspectelor legate de acces și conectivitate.

⁷⁰ *Ahmet Yıldırım v. Turcia*, nr. 3111/10, al. 54, CEDO 2012.

⁷¹ Articolul 9, CCMN; Articolul 11, CELRM; Linii directoare privind media audiovizuale, Linia directoare 13(2); Recomandările de la Oslo, Recomandarea 11; Recomandările de la Bolzano/Bozen, Nota explicativă la Recomandarea 14 și Linii directoare de la Ljubljana, Linia directoare 49.

⁷² A se vedea, de exemplu, Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile de comunicații electronice (Directiva privind serviciile universale), după cum a fost modificată prin Directiva 2009/136/CE (Directiva privind drepturile cetățenilor).

9. Statele ar trebui să asigure faptul ca orice persoană, de orice vârstă și gen, aparținând oricărei pături sociale, să-și poată dezvolta un set de abilități, care să-i permită să acceseze, înțeleagă, analizeze, critice, evalueze, utilizeze și să creeze conținut media, inclusiv conținut pentru media online și media digitală. În vederea realizării acestui obiectiv, statele ar trebui să întreprindă măsuri eficiente de alfabetizare a populației în vederea utilizării mijloacelor de informare în masă, inclusiv în limbile minorităților naționale.

Există numeroase divizări în societate, din punct de vedere a accesului la resursele digitale, care pot afecta, în diverse moduri, și persoanele care aparțin minorităților naționale. Aceste divizări pot fi condiționate de diferențele de gen și/sau de vârstă, sau pot fi generate de dezabilități cognitive sau fizice. Diverși factori precum barierele lingvistice, lipsa de experiență în utilizarea tehnologiilor, problemele legate de conectivitate și alte obstacole tehnologice, lipsa accesului la echipament și existența sistemelor de geo-blocare, pot împiedica persoanele care aparțin minorităților naționale să valorifice întregul potențial informațional și oportunitățile de exprimare oferite de acestea (a se vedea recomandarea 25). Statele ar trebui să întreprindă măsuri adecvate și eficiente de reglementare, precum de natură financiară, de politici și de altă natură, pentru a reduce numeroasele divizări din punct de vedere a accesului și utilizării resurselor digitale. În acest context, statele ar trebui să ofere diverse posibilități, care să permită persoanelor din anumite grupuri defavorizate să poată face față dezavantajelor sau obstacolelor în ceea ce privește utilizarea noilor tehnologii. Statele ar trebui să asigure faptul că politicile și măsurile întreprinse pentru eliminarea inegalităților de acces la tehnologii, inclusiv din punct de vedere a inegalității de gen, se bazează pe cercetări și/sau pe date dezagregate, după caz.

În vederea folosirii în mod eficient a noilor tehnologii de comunicații sunt necesare o serie de competențe în utilizarea mijloacelor de informare în masă de natură cognitivă, tehnică, civică și socială.⁷³ Obținerea unui set de competențe de acest gen poate abilita persoanele să acționeze cu încredere în spațiul multimedia și poate facilita participarea acestora la dezbaterile publice și la viața publică în general. Aceste competențe capătă o importanță sporită în contextul creșterii în mediul digital a prevalenței informării eronate și a dezinformării. Pentru a fi eficiente în practică, măsurile întreprinse cu scop de promovare a competențelor în domeniul mediatic și informațional ar trebui să țină cont de obstacolele specifice legate de dimensiunea de gen, de vârstă sau de altă natură.⁷⁴

⁷³ Consiliul Europei, Recomandarea CM / Rec (2018) 1 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind pluralismul și transparența mass media, 7 martie 2018, Preambul, Para. 10.

⁷⁴ A se vedea, de asemenea, secțiunea privind "educația digitală" în apendicele la: Consiliul Europei, Recomandarea CM / Rec (2018) 7 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind liniile directoare privind respectarea, protecția și respectarea drepturilor copilului în mediu digital, 4 iulie 2018.

Statele pot juca un rol foarte important în promovarea dezvoltării competențelor mediatiche și de utilizare a mijloacelor de informare în masă, și pot întreprinde diverse măsuri în acest scop.⁷⁵ Măsurile respective ar putea include elaborarea și implementarea unei politici naționale de dezvoltare a competențelor mediatiche și de utilizare a mijloacelor de informare în masă, precum și acordarea suportului necesar pentru promovarea inițiativelor de alfabetizare media prin intermediul serviciilor publice de media sau platformelor media comunitare, care să vizeze inclusiv comunitățile minoritare. Acestea ar putea include, de asemenea, inițiative educaționale și de formare de la o vârstă timpurie, realizate atât în cadrul instituțiilor de învățământ, cât și ca parte a programelor de învățare pe tot parcursul vieții, precum și lansarea campaniilor de încurajare a publicului larg, inclusiv a membrilor minorităților naționale, de a participa la aceste inițiative și programe.

10. Statele ar trebui să adopte măsuri necesare și eficiente de încurajare sau, după caz, să solicite intermediarilor de servicii de internet aflați în jurisdicția acestora să aplice procedurile necesare de diligență pentru protecția drepturilor omului în toate operațiunile lor și, în acest context, să țină cont de implicațiile pe care le poate avea activitatea lor asupra drepturilor minorităților naționale, inclusiv să ia măsurile de rigoare pentru eliminarea tuturor formelor de violență online împotriva femeilor. Toate aceste măsuri, întreprinse atât de state cât și de intermediarii de servicii pe internet, în care ar putea intra și mecanismele de auto reglementare și/sau cele de co-reglementare, ar trebui să corespundă totalmente interpretărilor în continuă evoluție ale legislației internaționale și europene în domeniul drepturilor omului, inclusiv privind dreptul la nediscriminare, respectarea confidențialității și protecția datelor cu caracter personal, și să fie informați cu privire la progresele relevante de ordin tehnologic și de reglementare.

În era digitală au apărut noi actori media și non-media care contribuie în diverse moduri la dezbaterile publice. Mulți dintre acești actori, cum ar fi motoarele de căutare⁷⁶ și operatorii rețelelor sociale,⁷⁷ pot fi considerați intermediari de servicii pe internet, datorită funcțiilor de supraveghere pe care le îndeplinesc în ceea ce privește conținutul mediatic digital și online și alte tipuri de conținut. Prin utilizarea

⁷⁵ Recomandarea Consiliului European CM / Rec (2018) 1 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind pluralismul mass-media și transparența proprietății mass-media, 7 martie 2018. Apendice / Linii directoare, secțiunea 5 - 2010/13 / UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 martie 2010 privind coordonarea anumitor acte cu putere de lege și acte administrative ale statelor membre privind furnizarea de servicii audiovizuale (Directiva privind serviciile mass-media audiovizuale), în varianta modificată prin Directiva (UE) 2018/1808 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 noiembrie 2018.

⁷⁶ Consiliul European, Recomandarea CM/Rec(2012)3 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția drepturilor omului în ceea ce privește motoarele de căutare, 4 aprilie 2012.

⁷⁷ Consiliul European, Recomandarea CM/Rec(2012)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția drepturilor omului cu privire la serviciile rețelelor sociale, 4 aprilie 2012; RFoM OSCE, Linii directoare privind rețelele sociale, 2013.

tehnicilor de selectare, promovare, clasare, de-indexare, etc., intermediarii de servicii pe internet au capacitatea de a influența și/sau controla disponibilitatea, vizibilitatea, capacitatea de identificare și accesibilitatea conținutului. Prin urmare, rolul lor de supraveghere are un impact determinant asupra relației dintre persoane și diversitatea conținutului online. În practică acest lucru a dus la crearea unor noi forumuri importante prin care dezbaterile publice sunt controlate de actori privați influenți. În cazul în care refuzul de acordare a accesului la forumurile de acest gen s-ar solda cu un efect de „îngrădire a exercitării efective a libertății de exprimare sau s-ar putea spune că a fost afectată însăși esența dreptului respectiv”, atunci o situație de acest gen ar putea declanșa exercitarea de către stat a obligației pozitive de a reglementa drepturile de proprietate în vederea asigurării accesului.⁷⁸

Regimurile de auto-reglementare și/sau co-reglementare ar trebui să se bazeze pe și să asigure implementarea efectivă a principiilor directoare ale ONU privind afacerile și drepturile omului și anume să asigure implementarea Cadrului Națiunilor Unite „Protecție, Respect și Remediere” (denumit și „Principiile lui John Ruggie, reprezentantul special al Secretarului General al ONU”),⁷⁹ în care se acordă o importanță majoră respectării drepturilor omului ca parte a responsabilității corporative. Acest document de Recomandări îndeamnă companiile să exercite diligența cuvenită în domeniul drepturilor omului, cu scopul de a „identifica, preveni, atenua și justifica modul în care este abordat efectul activității lor asupra drepturilor omului.”⁸⁰

Astfel, companiile, în activitățile lor, ar urma să adopte valori de referință în baza principalelor instrumente internaționale privind drepturile omului și să instituie un proces de diligență care să includă: politici, evaluări de impact, integrarea politicilor privind drepturile omului în întreaga activitate a companiei și ulterior să monitorizeze performanța respectivă. Raportorul Special al ONU privind violența împotriva femeilor a solicitat extinderea principiilor Ruggie ca acestea să includă în mod explicit instrumente care interzic violența online bazată pe diferența de gen.⁸¹ Volumul, gama și complexitatea activităților desfășurate de intermediarii de servicii pe internet pot constitui aspecte relevante în acest sens. Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a identificat responsabilitatea specifică a intermediarilor de servicii pe internet de a efectua evaluări periodice de respectare a diligenței cuvenite

⁷⁸ *Appleby și alții v. Regatul Unit*, nr. 44306/98, al. 47, CEDO 2003-VI.

⁷⁹ Aprobat de Consiliul ONU pentru Drepturile Omului în Rezoluția 17/4 din 16 iunie 2011. A se vedea, de asemenea, Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2016)3 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind drepturile omului și afacerile, 2 martie 2016 .

⁸⁰ Principiul 15(b); a se vedea, de asemenea, Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2016)3 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind drepturile omului și afacerile, 2 martie 2016, al. 20.

⁸¹ Raportul Raportorului Special privind violența împotriva femeilor, cauzele și consecințele acesteia asupra violenței online împotriva femeilor și fetelor din perspectiva drepturilor omului, Doc. nr. A/HRC/38/47, 14 iunie 2018.

în domeniul drepturilor omului.⁸² În efectuarea unor astfel de evaluări, intermediarii de servicii pe internet ar trebui să țină seama de anumite implicații, inclusiv de implicațiile legate de dimensiunea de gen, asupra exercitării de către persoanele care aparțin minorităților naționale a drepturilor acestora la libertatea de exprimare, la viață privată și la protecția datelor. Evaluările gradului de respectare a diligenței cuvenite ar trebui să ajute intermediarii de servicii pe internet să întreprindă măsuri adecvate, orientate spre rezolvarea problemelor sau dezavantajelor identificate în ceea ce privește utilizarea de către minorități a serviciilor prestate de acești intermediari, și să contribuie la îmbunătățirea modului de utilizare de către minorități a serviciilor prestate în activități de căutare, primire și difuzare a informației și ideilor, inclusiv în propriile lor limbi.

Evoluțiile tehnologice curente, cum ar fi cele referitoare la datele masive, internetul obiectelor, inteligența artificială, procesul decizional automatizat, analizele predictive sau sistemele de recomandare personalizate bazate pe algoritmi, cauzează, din ce în ce mai mult, o modelare a modului de comunicare a persoanelor și a grupurilor în spațiul digital. Standardele internaționale și europene privind drepturile omului sunt instrumente vii, iar interpretările contemporane ale acestor standarde ar trebui să se bazeze pe evoluțiile tehnologice și să țină pasul cu acestea, fapt care poate avea consecințe majore, de exemplu, asupra drepturilor la nediscriminare, la viață privată, precum și la protecția datelor.

Conform legislației internaționale și europene privind drepturile omului, statele au obligația de a menține, în mod efectiv, nediscriminarea în practică, lucru care poate necesita măsuri menite să împiedice încălcarea dreptului la nediscriminare a persoanelor în relație cu părțile terțe, inclusiv între intermediarii de servicii pe internet și utilizatorii serviciilor prestate de aceștia. O modalitate de realizare a acestui lucru ar putea consta în susținerea principiului de neutralitate a rețelei, ceea ce implică faptul că furnizorii de servicii pe internet tratează în mod egal toate datele ce trec prin rețelele lor, fără discriminare pe criterii cum ar fi tipul de utilizator, conținut, pagină web, aplicație sau serviciu. Obiectivul normelor de neutralitate a rețelei este de a împiedica recurgerea furnizorilor de servicii internet la practici discriminatorii, care ar putea interfera cu dreptul de a primi și de a difuza informații online într-un mod nediscriminatoriu.⁸³

⁸² Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2018)2 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind rolurile și responsabilitățile intermediarilor de servicii pe internet, 7 martie 2018, al. 2.1.4.

⁸³ A se vedea, de exemplu, Regulamentul (UE) 2015/2120 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 noiembrie 2015 de stabilire a măsurilor privind accesul liber la internet și de modificare a Directivei 2002/22/CE privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile electronice de comunicații și Regulamentul (UE) nr. 531/2012 privind roamingul în rețelele publice de comunicații mobile în interiorul Uniunii.

Tendențele actuale de reglementare în domeniul confidențialității și protecției datelor pun în evidență importanța principiilor ce țin de legalitatea, corectitudinea și transparența procesării datelor cu caracter personal; suveranitatea datelor; consimțământul informat; limitarea scopului; minimizarea datelor; limitarea stocării și confidențialitatea; precum și a principiilor de protecție a datelor.⁸⁴ Prin reglementarea acestor principii se urmărește asigurarea faptului ca persoanele să aibă mai mult control asupra datelor personale și ca datele lor să fie prelucrate doar în scopuri specifice, în legătură cu care și-au dat consimțământul în mod informat și fără echivoc. Datele personale pot fi prelucrate doar în măsura în care acest lucru este necesar pentru scopurile declarate și pot fi stocate doar pentru perioada necesară de realizare a acelor scopuri. În plus, tehnologiile și serviciile de prelucrare a datelor cu caracter personal ar trebui, de la bun început, să fie concepute astfel încât să se asigure respectarea dreptului la viața privată.

Aceste principii, împreună cu garanțiile de reglementare corespunzătoare, sunt deosebit de importante pentru persoanele care aparțin minorităților naționale, în măsura în care contribuie la prevenirea colectării, prelucrării și utilizării datelor personale ale acestora prin modalități care, în urma aplicării personalizării, profilării sau analizelor predictive, s-ar putea dovedi a fi discriminatorii.

11. Intermediarii de servicii pe internet ar trebui să fie autorizați și încurajați să ofere servicii în limbile minorităților naționale. Aceștia ar trebui să fie încurajați, de asemenea, să elaboreze și să implementeze planuri strategice și măsuri concrete pentru a crește disponibilitatea, accesibilitatea, proeminența și capacitatea de identificare a conținutului online produs de minoritățile naționale, inclusiv în limbile acestora. Intermediarii de servicii, care utilizează sisteme de căutare sau de recomandare bazate pe algoritmi, ar trebui să fie încurajați să asigure o mai mare transparență în ceea ce privește modul de funcționare a acestor sisteme și impactul pe care acestea îl pot avea asupra conținutului produs de minorități. Aceștia ar trebui să asigure, totodată, un nivel sporit de autonomie individuală asupra datelor cu caracter personal și asupra preferințelor de utilizare de indivizi, inclusiv asupra acelor date care permit (sau nu) identificarea lor ca persoane ce aparțin minorităților naționale.

Intermediarii de servicii pe internet ar trebui să urmărească să identifice nevoile specifice ale grupurilor minoritare și să ia măsuri corespunzătoare, de exemplu, prin elaborarea și implementarea planurilor strategice, de prestare a serviciilor în

⁸⁴ A se vedea, de exemplu, Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor).

limbile minorităților naționale și să majoreze disponibilitatea, accesul, evidențierea și capacitatea de căutare online a conținutului elaborat de minorități, inclusiv în limbile acestora. În acest sens, ar trebui să fie pe deplin valorificat potențialul soluțiilor algoritmice, inclusiv prin creșterea transparenței și a responsabilizării în privința acestora, și prin asigurarea utilizatorilor cu un nivel mai mare de control asupra utilizării serviciilor bazate pe algoritmi, ținând cont totodată de aspectele secretului comercial.⁸⁵ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei solicită asigurarea unei mai mari transparențe în procesele de distribuire online a conținutului media și a unei mai mari diversități a conținutului media,⁸⁶ inclusiv a conținutului produs de către și pentru minoritățile naționale. Comitetul de Miniștri recomandă, de asemenea, ca „intermediarii de servicii pe internet să furnizeze, în mod clar și transparent, informații publice relevante cu privire la funcționarea tehnicilor automatizate de prelucrare a datelor, inclusiv cu privire la funcționarea algoritmilor care facilitează căutările în baza profilării utilizatorilor sau distribuirea conținutului, selectat și personalizat algoritmic, cum ar fi știrile”.⁸⁷

III. Pluralism și diversitate

12. Statele sunt încurajate să adopte o serie de măsuri menite să sprijine inițiativele mass-media de promovare a dialogului intercultural prin oferirea de conținut, programe și servicii întregii societăți, și astfel să mențină puncte de referință comune. Statele ar trebui să susțină minoritățile naționale în producerea de conținut propriu și în diseminarea acestuia pe scară largă pe platforme diverse. Măsurile întreprinse în vederea oferirii sprijinului de acest gen nu ar trebui să interfereze cu independența editorială și operațională a mass-media.

Statele sunt pluraliste sau eterogene, unele mai mult decât altele: în cadrul lor coexistă diverse grupuri, adesea cu identități culturale și moduri de viață distincte. Există diversitate chiar și în cadrul grupurilor în sine, printre membrii individuali ai acestora. Identitățile individuale pot fi „multiple, multilaterale, contextuale și dinamice”, iar cadrele de reglementare și de politici ar trebui să recunoască această diversitate.⁸⁸ Uneori însă realitatea și valoarea pluralismului societal sunt subapreciate sau chiar

⁸⁵ A se vedea, de exemplu, Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2012)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția drepturilor omului în contextul rețelelor de socializare, 4 aprilie 2012, Anexă, al. 3. A se vedea, de asemenea, Regulamentul general privind protecția datelor, Considerentul 71 și al. 13-15 și 22.

⁸⁶ Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2018)1 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind pluralismul și transparența proprietății mass-media, 7 martie 2018, al. 2.5.

⁸⁷ Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2018)2 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la rolurile și responsabilitățile intermediarilor de servicii pe internet. 7 martie 2018, al. 2.2.3.

⁸⁸ Linii directoare de la Ljubljana, Linia directoare 5.

privite dintr-o perspectivă negativă, ca și amenințări posibile la adresa identității naționale, a coeziunii și securității. În același timp, valoarea și existența minorităților naționale nu sunt întotdeauna recunoscute de autoritățile statului. Acest lucru poate avea implicații majore asupra drepturilor persoanelor care aparțin minorităților naționale și asupra integrității societății,⁸⁹ și poate provoca tensiuni și conflicte între minoritățile naționale și alte grupuri din societate.

Dialogul intercultural este recunoscut la scară largă ca mijloc esențial de promovare a înțelegerii între diferite grupuri din societate și de reducere a intoleranței și a potențialului de conflict între acestea. Acesta cuprinde și se bazează pe principiile egalității valorilor sau a demnității culturilor și pe respectul reciproc între ele.⁹⁰

Mass-media, în special serviciile media publice și mass-media comunitare, pot juca un rol important în facilitarea și promovarea dialogului intercultural sau a dialogului între diferitele grupuri din societate. Acest lucru se poate realiza prin menținerea unor cadre comune de referință pentru toate grupurile din societate și a forumurilor, în care membrii acestor grupuri să poată comunica și participa la deliberări. În acest scop, este important ca conținutul produs de diferitele grupuri din societate, inclusiv de minoritățile naționale, să fie difuzat și împărtășit pe scară largă. În promovarea contribuțiilor pozitive prin intermediul mass-media statele ar trebui să se bazeze pe măsuri de încurajare și nu pe măsuri obligatorii din punct de vedere juridic.⁹¹

O abordare de acest gen se explică prin domeniul de aplicare al dreptului la libertatea de exprimare și de principiul libertății mijloacelor de informare în masă/media și al independenței editoriale. Dreptul la libertatea de exprimare „protejează nu doar substanța ideilor și informațiilor exprimate, ci și forma în care sunt transmise acestea”.⁹² Respectarea principiului libertății mijloacelor de informare în masă „implică faptul că nu ține de competența instanțelor judecătorești sau a autorităților publice să-și impună opiniile asupra mass-media cu privire la tipurile de tehnici de raportare ce urmează a fi adoptate de către jurnaliști”.⁹³ Jurnaliștii ar trebui să dispună de libertatea de a decide ei înșiși acest lucru, în limitele legii și ținând cont de îndatoririle și responsabilitățile care guvernează exercitarea dreptului lor la libertatea de exprimare.⁹⁴

⁸⁹ A se vedea, în general, Linii directoare de la Ljubljana.

⁹⁰ Articolul 2(3), Convenția UNESCO asupra protecției și promovării diversității expresiei culturale.

⁹¹ Linii directoare de la Ljubljana, Linia directoare 11.

⁹² *Oberschlick v. Austria* (nr. 1), 23 mai 1991, al. 57, seria A nr. 204.

⁹³ Consiliul European, Recomandarea nr. R(97)20 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind „Discursul de ură”, 30 octombrie 1997, Anexă, Principiul 7; derivat din *Jersild v. Danemarca*, 23 septembrie 1994, seria A nr. 298, al. 31.

⁹⁴ Memorandumul explicativ cu privire la Recomandarea nr. R(97)20 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind „Discursul împotriva urii” și Recomandarea nr. R(97)21 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind mass-media și promovarea unei culturi a toleranței, ambele adoptate la 30 octombrie 1997, al. 12.

Această abordare a fost respectată pe larg în legislația europeană și internațională privind drepturile omului.⁹⁵ Există diverse modalități prin care statele ar putea sprijini, în lumina principiilor de mai sus, promovarea de către mass-media a dialogului intercultural, după cum va fi specificat în continuare în recomandarea nr. 30.

13. Statele pot folosi măsuri de reglementare sau de altă natură cu scopul de a promova utilizarea anumitor limbi în mass-media, inclusiv limba/limbile de stat/oficiale sau alte limbi, în vederea consolidării coeziunii și integrării societății sau pentru a încuraja utilizarea unei limbi de comunicare comună, cu condiția ca obiectivele urmărite să fie legitime și fără echivoc, iar prevederile reglementărilor în acest sens să fie proporționale cu obiectivele stabilite. În mod similar, statele pot promova utilizarea limbilor minorităților naționale, care constituie o componentă esențială a identității acestora. Orice măsură de promovare a utilizării anumitor limbi în mass-media ar trebui să urmărească satisfacerea rezonabilă și echitabilă a nevoilor și intereselor diferitelor grupuri lingvistice din cadrul societății.

Utilizarea de către state a măsurilor de reglementare sau de adoptare a politicilor care să promoveze una sau mai multe limbi „ca bază comună de integrare și funcționare a societății”, este permisibilă atât timp cât astfel de măsuri se află în echilibru cu obligația statelor de a „garanta și promova diversitatea lingvistică, inclusiv prin protecția drepturilor lingvistice ale minorităților”,⁹⁶ atât offline, cât și online.⁹⁷

Măsurile de reglementare de acest gen și cele de altă natură constituie obiectul aplicării garanțiilor generale privind libertatea de exprimare, după cum este descris anterior la recomandarea nr. 1.

⁹⁵ A se vedea, în general, activitățile de monitorizare ale Comitetului consultativ cu privire la CCMN și cele ale Comisiei Europene împotriva rasismului și intoleranței (ECRI), precum și ale CERD, Recomandarea generală 35.

⁹⁶ Liniile directoare de la Ljubljana, Linia directoare 42.

⁹⁷ Recomandarea Conferinței Generale UNESCO privind promovarea și utilizarea multilingvismului și a accesului universal la spațiul cibernetic (2003)

14. Introducerea unor cote de utilizare a limbilor de difuzare în media audiovizuală publică (digitală) este permisibilă dacă acest lucru nu contravine legislației internaționale și europene privind drepturile omului și a legislației privind mass-media, în special în ceea ce privește proporționalitatea acestora cu obiectivele declarate. Acestea nu trebuie să urmărească scopul sau efectul de restricționare injustă a utilizării altor limbi, în special a limbilor minorităților naționale. Impunerea unor cote rigide de utilizare a limbilor de către furnizorii de servicii media privați ar putea intra în conflict cu principiul libertății de exprimare. Acest lucru ar trebui să fie evitat prin aplicarea unor măsuri menite să promoveze un spațiu comun de comunicare. Principiile pluralismului și a diversității ar trebui să fie reflectate inclusiv în măsurile de aplicare a cotelor lingvistice în domeniul cinematografiei sau a industriei muzicale. Cotele lingvistice nu ar trebui fie aplicate în domeniul publicității.

În timp ce promovarea limbii/limbilor de stat/oficiale în media audiovizuale este un scop legitim al statelor, există, de asemenea, și un interes public legitim de promovare în media audiovizuale și a altor limbi, inclusiv ale minorităților. Promovarea limbii/limbilor de stat/oficiale nu ar trebui să aibă ca scop sau efect restricționarea incorectă a utilizării altor limbi.⁹⁸ Dat fiind mandatul și rolul acestora în societate, serviciile publice de mass-media promovează limba de stat/oficială sau alte limbi. În cazul altor tipuri de media audiovizuale, cerințele privind promovarea limbilor ar trebui să aibă un caracter flexibil și în paralel să fie adoptate și alte măsuri de sprijin pentru producerea de conținut în limbile minorităților. Cerințele menționate ar trebui să respecte, de asemenea, principiul libertății editoriale. Publicitatea, spre deosebire de conținutul editorial, inclusiv programele de televiziune, muzică și filmele, are ca scop vânzare de bunuri și/sau servicii anumitor grupuri. Scopul acesteia este unul comercial și, de regulă, nu urmărește scopul sau efectul de a contribui la dezbaterile publice sau la coeziunea societății. În acest sens, cotele de utilizare a limbilor nu ar trebui să fie aplicate în cazul publicității. Comitetul pentru Drepturile Omului a constatat că „interzicerea publicității comerciale în una din limbi, în vederea protejării limbii unei anumite comunități, încalcă testul de necesitate, dacă protecția respectivă ar putea fi realizată prin alte modalități, care nu limitează libertatea de exprimare”.⁹⁹

⁹⁸ Liniile directoare de la Ljubljana, Linia directoare 49.

⁹⁹ Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, GC 34, Para. 33 și mai devreme în Comunicarea nr. 359, 385/89, *Ballantyne, Davidson și McIntyre c. Canada*.

15. Statele pot solicita furnizorilor publici de servicii media, și pot încuraja media audiovizuală în general, să întreprindă măsuri rezonabile de traducere a conținutului media din limba/limbile de stat/oficiale în limbile minorităților naționale și viceversa, cu scopul de a spori accesibilitatea lingvistică pentru întreaga societate la ambele tipuri de conținut, și de a contribui astfel la promovarea dialogului intercultural. Astfel de solicitări adresate furnizorilor publici de servicii media ar trebui să fie clar prevăzute în legislație și ar trebui să fie proporționale cu obiectivul urmărit. Furnizorii de servicii media audiovizuale liniare, care difuzează conținut în limbile minorităților, nu ar trebui să fie supuși unor cerințe excesiv de restrictive sau disproporționate în ceea ce privește subtitrarea, dublarea, post-sincronizarea sau traducerea sub orice altă formă.

Traducerea conținutului mediatic din limbile minorităților naționale în alte limbi poate contribui la diversitatea lingvistică și culturală a societății. Asigurarea disponibilității și accesibilității conținutului tradus prin intermediul mass-media poate oferi o expunere mai largă a conținutului produs de minorități, facilitând astfel preluarea acestuia de către vorbitori non-nativi.¹⁰⁰ Cu toate acestea, ar putea fi nevoie de sprijin financiar pentru a compensa costurile aferente furnizării serviciilor de traducere. Mijloacele audiovizuale în limbile minoritare nu ar trebui să facă obiectul unor cerințe nejustificate sau disproporționate de a furniza servicii de traducere de acest gen.¹⁰¹

Schimbul de informații și opinii, ca parte a interacțiunii prin dialog, este esențial pentru prevenirea sau reducerea tensiunilor între minoritățile naționale și alte grupuri din societate. Acest lucru presupune un flux liber de informații și existența unor forumuri și canale de dialog, cum ar fi mass-media. Interacțiunea prin dialog în cadrul comunității oferă diferitor grupuri oportunități de a-și exprima și de a-și promova identitățile, valorile și opiniile, precum și oportunități de a auzi și de a vedea expunerea identităților, valorilor și opiniilor altor grupuri (adesea necunoscute lor). Schimbul reciproc de idei și perspective sunt esențiale pentru această formă de dialog. La fel și caracterul comun al limbii.

Dialogul interactiv desfășurat în cadrul unor forumuri incluzive ce favorizează dezbateri publice solide, poate contracara efectele negative și dezbinătoare generate de informațiile incomplete și incorecte care circulă în societate, și care pot duce neînțelegeri sau interpretări greșite. Acest lucru poate contribui inclusiv la contracararea stereotipurilor negative și a opiniilor prejudiciabile ce sunt alimentate de informații părtinitoare.¹⁰² Prin urmare, dialogul poate contribui considerabil la toleranța pluralistă și securitatea societății.

¹⁰⁰ Articolul 7 alineatul (1) litera (g) și articolul 12 alineatul (1) literele (b) și (c), CELRM.

¹⁰¹ Linii directoare privind media audiovizuale, al. 12.

¹⁰² CERD, RG 35, al. 29.

Prin crearea unor spații comune de dialog între grupuri, statele investesc în acțiuni orientate împotriva proliferării ”camerelor de ecou” sau a ”bulelor de filtrare”; adică a spațiilor de discuții și de informare insulare, în cadrul cărora oamenii cu viziuni similare repetă și amplifică propriile opinii, și în consecință devin și mai înrădăcinați în acestea. Deși spațiile de discuții și de informare autonome sunt importante pentru persoanele care aparțin minorităților naționale, atât pentru dezvoltarea identității și opiniilor, cât și pentru promovarea culturilor și limbilor vorbite de acestea, aceste spații nu ar trebui să fie izolate de pluralismul societății în care aceștia trăiesc.¹⁰³

16. Anunțurile difuzate cu privire la serviciile publice ar trebui să fie traduse în limbile minorităților naționale, după caz, și diseminate în mod echitabil și nediscriminatoriu cu ajutorul mijloacelor media, inclusiv cele gestionate de grupurile minoritare.

Anunțurile publice sau anunțurile oficiale ale organelor de stat și ale altor instituții publice pot constitui o sursă importantă de venit pentru media, în special în perioadele de schimbări pe piață și/sau de austeritate. Politica de stat în această privință ar trebui să fie transparentă și să asigure protecție împotriva interferențelor politice în libertatea editorială și operațională a mass-media,¹⁰⁴ să se aplice față de toate mijloacele de informare în masă fără discriminare¹⁰⁵ și să prevadă traducerea conținutului în limbile minorităților, după caz. O politică de acest gen poate contribui la asigurarea faptului că informațiile conținute în anunțurile publice sau în anunțurile oficiale (acestea ar trebui să fie în mod clar etichetate ca fiind din această categorie) sunt accesibile și au o probabilitate mai mare de a ajunge la persoanele care aparțin minorităților naționale. În consecință, acest lucru poate contribui la participarea efectivă a minorităților naționale la viața publică, deoarece le oferă informația necesară pentru a-și forma opinii, a lua decizii informate și a se angaja în activități civice.¹⁰⁶

¹⁰³ Articolul 6(1) și articolul 9(4), CCMN; Linii directoare de la Ljubljana, Linia directoare 7.

¹⁰⁴ Raportorul Special al ONU pentru libertatea de opinie și exprimare, Reprezentantul OSCE pentru libertatea mass-media, Raportorul Special al OAS privind libertatea de exprimare și Raportorul Special al ACHPR privind libertatea de exprimare și accesul la informație, Declarația comună privind diversitatea în domeniul audiovizualului, 12 decembrie 2007, „Puncte generale”.

¹⁰⁵ Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 41.

¹⁰⁶ Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2018)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind participarea cetățenilor la viața publică locală, 21 martie 2018, Anexă, Secțiunea B. IV., al. 2 (j).

17. Statele ar trebui să întreprindă măsuri efective pentru garantarea pluralismului în spațiul mediatic în continuă dezvoltare, precum și pentru asigurarea accesului persoanelor care aparțin minorităților naționale la o gamă largă de servicii și conținut media care corespunde nevoilor și intereselor lor, inclusiv în limbile vorbite de minorități. Măsurile respective ar putea include activități de promovare a conținutului de acest gen și de asigurare a vizibilității și a accesibilității acestuia.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului susține că statele sunt principalii garanți ai pluralismului în sectorul mass-media.¹⁰⁷ Acestea trebuie să ia măsurile necesare pentru a asigura eficiența în practică a pluralismului mediatic.¹⁰⁸ Obligația respectivă, în mod tradițional, s-a axat pe mass-media, dat fiind impactul și influența acestora, însă în era digitală această centrare s-a extins pentru a cuprinde un cadru mediatic mai variat, și din ce în ce mai digitalizat. Realizarea unui pluralism mediatic eficient, în contextul extins al societăților democratice pluraliste, implică întreprinderea unor măsuri direcționate spre crearea și susținerea unei mari varietăți de tipuri media și de conținuturi, produse de către și pentru persoanele care aparțin minorităților naționale. Carta Drepturilor Fundamentale a UE prevede că „libertatea și pluralismul mass-media trebuie respectate”.¹⁰⁹ Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității expresiei culturale afirmă că statele-părți „pot adopta măsuri menite să protejeze și să promoveze diversitatea expresiei culturale pe teritoriul lor”, cum ar fi măsurile de reglementare și „măsuri menite să consolideze diversitatea mass-media, inclusiv prin intermediul serviciilor publice ale audiovizualului”.¹¹⁰

În spiritul dreptului efectiv la libertatea de exprimare și a pluralismului efectiv, nu este suficient să existe legi, politici și practici, menite să asigure disponibilitatea diverselor conținuturi mediatice. În paralel cu întreprinderea măsurilor de îmbunătățire a producerii și distribuiri diverselor conținuturi mediatice, inclusiv în limbile minorităților naționale,¹¹¹ statele sunt încurajate să ia măsurile necesare de promovare a vizibilității diverselor conținuturi mediatice, asigurând astfel faptul că conținuturile respective sunt accesibile tuturor grupurilor din societate, în special minorităților naționale, mai ales în situațiile în care acestea se confruntă cu obstacole în căutarea și accesarea conținutului mediatic.

Diversitatea conținutului mediatic ar trebui să reflecte diversitatea reală a identităților, ideilor și intereselor din societate. Adevărata diversitate include nu doar ideile

¹⁰⁷ *Informationsverein Lentia și alții v. Austria*, 24 noiembrie 1993, al. 38, seria A nr. 276.

¹⁰⁸ *Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano v. Italia* [CG], nr. 38433/09, al. 134, CEDO 2012.

¹⁰⁹ Articolul 11(2), Carta Drepturilor Fundamentale a UE.

¹¹⁰ Articolul 6(1) și articolul 6(2)(a) și (h), Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității expresiei culturale.

¹¹¹ Articolul 11(d), CELRM; Linii directoare privind media audiovizuale, Linia directoare 17.

și informațiile primite în mod binevoitor, dar și ideile și informațiile ce ofensează, șochează sau perturbă autoritățile statului sau anumite sectoare ale populației. Acest lucru este aplicabil acolo unde sunt promovate valorile democratice ale pluralismului, toleranței și gândirea liberă.¹¹²

Existența unei mari diversități de mijloace media (cunoscută sub numele de pluralism extern sau structural) poate contribui la crearea și menținerea diversității conținutului.¹¹³ Serviciile publice media pot juca un rol distinct în ceea ce privește pluralismul structural, oferind nu doar o gamă largă de conținuturi ce corespund diverselor identități, idei și interese dintr-o societate, ci și un forum comun de dialog, în cadrul căruia are loc schimbul de conținut eterogen și uneori contradictoriu. O abordare de acest gen poate contribui, la rândul său, la avansarea pluralismului, toleranței și a gândirii libere, precum și a coeziunii sociale. Mass-media comunitare pot contribui, de asemenea, în mod semnificativ, la atingerea unei diversități generale a conținutului mediatic în societate, prin producerea și difuzarea unui conținut special elaborat pentru diferite comunități.

Mass-media diferă în dependență de scopuri, funcții și acoperire geografică. Prin urmare, serviciile prestate de acestea nu sunt folosite în mod identic de către toți indivizii, sau grupurile din societate, și nu ar trebui să fie considerate ca fiind interschimbabile.¹¹⁴ În cadrul mediatic actual, diferite surse media, rețelele de socializare și servicii mass-media se caracterizează prin diverse funcționalități.

În contextul pluralismului mass-media, este important ca persoanele care aparțin minorităților naționale să poată avea acces la diferite tipuri și formate mass-media, care abordează subiecte de interes pentru aceștia, inclusiv în propriile lor limbi.¹¹⁵ Cu alte cuvinte, un astfel de conținut ar trebui să fie prezent pe toate platformele relevante ca parte a unei game variate și bogate de conținut de calitate. Este important să existe o varietate de tipuri și formate mediatice care să asigure un pluralism efectiv, și care să ofere persoanelor individuale și grupurilor de persoane oportunități viabile de a crea și a accesa diverse conținuturi mediatice.¹¹⁶

Diversitatea conținutului, asigurată de diferitele tipuri de media, poate fi completată și de conținut editorial de diferite tipuri, genuri sau formate. Deși conținutul axat pe

¹¹² *Handyside v. Regatul Unit*, 7 decembrie 1976, al. 49, seria A, nr. 24; Comitetul pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 11.

¹¹³ A se vedea, în general, Consiliul European, Recomandarea CM/Rec(2007)2 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind pluralismul media și diversitatea conținutului mediatic, 31 ianuarie 2007.

¹¹⁴ *Khurshid Mustafa & Tarzibachi v. Suedia*, nr. 23883/06, al. 45, 16 decembrie 2008.

¹¹⁵ Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 14 și, în general, Documentul de încheiere al Reuniunii de la Viena (a treia reuniune de la Conferința de la Helsinki), Viena, 15 ianuarie 1989, Cooperare în domeniul umanitar și în alte domenii, Informații, al. 45.

¹¹⁶ *VgT Verein gegen Tierfabriken v. Elveția*, nr. 24699/94, CEDO 2001-V1 și *Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano v. Italia*.

știri și evenimente curente este cel care are o importanță directă în ceea ce privește promovarea informării publicului și facilitarea participării acestuia la dezbateri publice, există și alte genuri de producții audiovizuale la fel de importante pentru societate. Exemplele de astfel de genuri includ conținutul cultural și conținutul educațional și de divertisment, inclusiv în limbile minorităților naționale.

Se va ține cont de faptul că în cadrul grupurilor minoritare naționale există nevoi diferite și preferințe informaționale, parțial determinate de gen și de vârstă. De exemplu, copiii care aparțin minorităților naționale au nevoie să folosească mijloacele media (inclusiv rețelele de socializare) pentru a căuta, primi și distribui informații, idei și opinii. Aceștia au nevoia – și dreptul, în temeiul standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului – de a accesa prin intermediul mass-media conținut adecvat vârstei, culturii și mediului lor lingvistic. În acest sens, statele-părți la Convenția privind drepturile copilului trebuie să „încurajeze mass-media să acorde o atenție deosebită nevoilor lingvistice ale copiilor care aparțin unui grup minoritar sau indigen”.¹¹⁷

În era digitală, caracterizată de co-existența unei multitudini de mijloace media și de o abundență de conținuturi, merită să se acorde o atenție deosebită, din perspectiva pluralismului, funcționalităților media online și altor aplicații și servicii bazate pe internet.¹¹⁸ Distincțiile tradiționale între diferite tipuri de media pot ilustra în mod util contribuțiile acestora la pluralismul mediatic, chiar dacă în prezent tipurile de mijloace media tradiționale operează, de regulă, pe diferite platforme, atât offline, cât și online. Printre tipurile diferite de mass-media se numără: serviciile publice mass-media, serviciile mass-media de nivel comunitar și mass-media comerciale, precum și mass-media clasate în funcție de nivelul geografic la care funcționează: sub-naționale, transnaționale și globale.

18. Statele ar trebui să ia măsuri eficiente, inclusiv măsuri de reglementare, unde este cazul, în vederea prevenirii concentrării proprietății și a controlului asupra mass-media, fenomen care amenință pluralismul mass-media și disponibilitatea serviciilor și a conținutului media produs de minoritățile naționale, inclusiv în limbile minorităților naționale.

Încurajarea pluralismului mass-media și facilitarea accesului minorităților și a altor grupuri la mass-media și la deținerea acestora în proprietate, inclusiv deținerea

¹¹⁷ Articolul 17(d), Convenția privind drepturile copilului.

¹¹⁸ Consiliul European, Recomandarea CM/Rec(2018)1 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind pluralismul mass-media și transparența proprietății mass-media, 7 martie 2018.

în proprietate a mass-media în limbile vorbite de aceștia, poate contribui la atingerea înțelegerii între grupuri și la reducerea intoleranței în societate.¹¹⁹ Și invers, concentrarea proprietății asupra mass-media în diverse piețe media poate afecta negativ pluralismul și diversitatea și poate genera situații care să pună în pericol disponibilitatea conținutului destinat minorităților naționale și realizat de acestea, inclusiv în limbile minoritare.¹²⁰ În situații de acest gen este necesar ca statele să ia măsuri efective, inclusiv măsuri de reglementare, după caz.¹²¹

În regiunea OSCE, modul de reglementare a proprietății și controlului asupra mass-media la nivel național variază enorm de la o țară la alta. O reglementare relevantă ar trebui să respecte standardele internaționale privind drepturile omului și să țină cont de aspecte precum proprietatea directă și indirectă asupra entităților mass-media, proprietatea "cross-media", proprietatea străină, transparența față de autoritățile de reglementare și față de publicul larg.¹²²

19. Statele ar trebui să introducă prevederi legislative și/sau amendamente în legislație cu scopul de a garanta independența și sustenabilitatea serviciilor media publice și de a le permite să-și îndeplinească mandatul în vederea deservirii tuturor categoriilor de cetățeni, inclusiv celor care aparțin minorităților naționale, prin oferirea diverselor programe și servicii de calitate înaltă, pe o gamă largă de platforme. O legislație de acest gen ar trebui să asigure sau, cel puțin, să faciliteze participarea efectivă a minorităților naționale la activitățile serviciilor media publice la diferite nivele, cum ar fi producerea de conținut, luarea deciziilor editoriale și participarea în cadrul activităților de supraveghere.

Serviciile media publice trebuie să deservească toate segmentele societății, inclusiv persoanele care aparțin minorităților naționale. Acestea pot contribui la asigurarea calității și echilibrului programelor într-un context mai larg al pluralismului extern. În cazul existenței serviciului audiovizual public, legislația și practica internă trebuie să garanteze oferirea de către acesta a unui serviciu pluralist.¹²³ Pentru buna funcționare a democrației este foarte important ca serviciile publice media să transmită știri, informații și comentarii imparțiale, independente și echilibrate. Totodată, acestea

¹¹⁹ CERD, RG35, al. 41.

¹²⁰ Consiliul Europei, Comitetul Miniștrilor, Declarația privind protecția rolului mass-media în democrație în contextul concentrării mass-media, 31 ianuarie 2007.

¹²¹ Declarația comună privind diversitatea în domeniul audiovizualului, „Despre diversitatea surselor”. A se vedea nota de subsol 104.

¹²² Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2018)1 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind pluralismul mass-media și transparența proprietății asupra mass-media, 7 martie 2018; Recomandarea CM/Rec(2007)2 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind pluralismul mass-media și diversitatea conținutului mediatic, 31 ianuarie 2007.

¹²³ *Manole și alții v. Moldova*, 13936/02, CEDO 2009. A se vedea, în deosebi, al. 98 și 107.

trebuie să ofere un forum de dezbateri publice, în care să poată fi exprimat un spectru cât mai larg de opinii și puncte de vedere. Astfel, serviciile respective pot contribui la „promovarea înțelegerii interculturale și pot aborda preocupările minorităților”.¹²⁴

Prin prisma mandatului serviciilor publice media de a deservi toate segmentele societății, statele le pot atribui acestora responsabilități și sarcini specifice, cum ar fi:

- să evite stereotipurile negative cu privire la persoane sau grupuri, precum și alte forme de reportaje prejudiciabile, părtinitoare sau discriminatorii;
- să evite prezentarea sexistă și misogină la adresa femeilor și fetelor, inclusiv ale celor care aparțin grupurilor minoritare;
- să promoveze identitățile naționale și minoritare, culturile și limbile acestora, precum și diversitatea societății generată de coexistența lor;
- să ofere o gamă variată de programe și servicii pentru minoritățile naționale, inclusiv în limbile acestora, care să fie adecvate din punct de vedere cantitativ și calitativ; și,
- să promoveze conștientizarea, înțelegerea și dialogul la nivel intercomunitar și, prin acest mod, coeziunea socială.

Este esențial ca, în era digitală, serviciile publice media să aibă mandatul și resursele necesare pentru a-și îndeplini în mod independent și efectiv principalele sarcini atribuite acestora, anume, de educare, informare și de divertisment în raport cu diverse segmente ale societății, inclusiv ale minorităților.¹²⁵ Acest lucru presupune ca serviciile publice de informare în masă să fie disponibile în diferite medii (servicii), inclusiv online. Participarea efectivă a persoanelor care aparțin minorităților naționale la diverse structuri și procese ce țin de prestarea serviciilor publice media, cum ar fi consiliile editoriale, poate contribui la asigurarea faptului că programele destinate minorităților naționale corespund, în practică, nevoilor și intereselor acestora.¹²⁶

¹²⁴ Recomandările de la Lund, Recomandarea 5.

¹²⁵ Consiliul European, Recomandarea CM/Rec (2007)3 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la misiunea serviciilor publice de mass-media în societatea informațională, 31 ianuarie 2007. A se vedea, de asemenea, Linile directoare privind media audiovizuale, Orientarea 7.

¹²⁶ Recomandările de la Oslo, Recomandarea 10; Consiliul European, Recomandarea CM/Rec (2012)1 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind guvernarea serviciilor publice de mass-media, 15 februarie 2012, al. 43.

20. Statele sunt încurajate să introducă prevederi legislative și/sau amendamente în legislație cu scopul de a recunoaște natura distinctă a mass-media comunitară non-profit, care poate fi gestionată de comunitățile minoritare sau poate servi intereselor acestora. Legislația în acest sens ar trebui să garanteze independența mass-media comunitare și să le permită acestora să-și îndeplinească obiectivul de a oferi membrilor comunităților pe care îi deservesc, inclusiv minorităților naționale, oportunități și instruire care să-i abilitizeze să producă conținut mediatic propriu și să participe pe deplin la activitatea și gestionarea propriilor servicii mass-media.

Furnizorii de servicii media comunitari reprezintă mijloace de informare în masă independente, nonprofit, gestionate de membrii unei comunități și difuzate în beneficiul comunității; de exemplu, o comunitate situată într-o anumită zonă geografică sau care împărtășește un interes comun. Spiritul și structura organizațională a comunității invită la o participare activă în procesul editorial, de producție și de publicare/diseminare, precum și la asigurarea autonomiei acestora. Acestea oferă posibilitatea cetățenilor să-și exprime opinia, instruindu-i în acest sens, în special pe cei care nu sunt reprezentanți de mijloacele media centrale. Organizațiile mass-media comunitare joacă un rol deosebit de important, deoarece oferă și încurajează participarea la diferite niveluri structurale ale organizației lor și, totodată, insuflă și dezvoltă sentimentul de angajament activ. Organizațiile mass-media comunitare pot, de asemenea, contribui în mod semnificativ la coeziunea societății și la dialogul intercultural.¹²⁷ Recunoașterea explicită în legislație a mass-media comunitare, ca formă distinctă a mijloacelor de informare în masă, ar putea contribui la consolidarea sustenabilității acestora, în special, dacă această recunoaștere ar putea servi drept bază pentru acordarea licenței și/sau acordarea de taxe preferențiale.¹²⁸

21. Statele pot explora potențialul mass-media comerciale de a furniza conținut pluralist și, în mod special, conținut destinat minorităților naționale, inclusiv în limbile minorităților, și pot întreprinde măsuri adecvate pentru a stimula promovarea conținutului de acest gen.

Mass-media comercială se adresează de obicei publicului larg iar produsele acestora urmăresc scopul de a atrage consumatori, ceea ce reprezintă în sine o contribuție importantă la pluralismul media și la diversitatea generală a conținutului mediatic. Mass-media comerciale, în responsabilitatea cărora intră și obligații de

¹²⁷ Consiliul European, Comitetul Miniștrilor, Declarația cu privire la rolul mass-media pentru comunitate în promovarea coeziunii sociale și a dialogului intercultural, 11 februarie 2009.

¹²⁸ Derivat din Declarația comună privind diversitatea în sistemul de radiodifuziune, sub „Despre diversitatea agențiilor de știri”.

prestare a serviciilor publice (fie prin lege, fie ca parte a condițiilor impuse de licența de emisie), pot completa oferta de servicii publice de media.

22. Statele ar trebui să adopte măsuri legislative specifice, precum și alte măsuri de sprijin, care să faciliteze independența și stabilitatea activității mass-media la nivel regional sau local, inclusiv în zonele geografice cu populație aparținătoare la minoritățile naționale, și/sau mass-media în limbile minorităților naționale.

Mass-media regională și/sau locală face parte din categoria mass-media de nivel sub-național și ar putea, prin natura lor, să ofere servicii publice media pentru comunitate sau servicii comerciale. Prin faptul că operează la un nivel geografic apropiat de utilizatorii-țintă, mass-media regională și/sau locală este bine plasată pentru a răspunde nevoilor minorităților naționale în zonele lor de deservire.¹²⁹ În așa fel, această categorie de media poate oferi importante oportunități de promovare a democrației participative la nivel regional sau local precum și oportunități de dezvoltare a identităților regionale sau locale, inclusiv ale minorităților naționale.

23. Statele nu ar trebui să împiedice sau să limiteze capacitatea persoanelor care aparțin minorităților naționale de a accesa servicii media din alte țări, care răspund intereselor minorităților naționale. Capacitatea de a accesa servicii media de acest gen nu scutește statele de a facilita și sprijini, în propriile lor jurisdicții, dezvoltarea și activitatea eficientă a mass-media care servește intereselor minorităților naționale. Statele ar trebui, de asemenea, să prevină sau, cel puțin, să atenueze efectele negative asupra minorităților naționale cauzate de contractele privind drepturile de autor, care duc la geoblocarea conținutului mediatic.

Persoanele care aparțin minorităților naționale au dreptul „să stabilească și să mențină contacte libere și pașnice de nivel transfrontalier cu persoane care se află în mod legal în alte state, în special cu persoane cu care împărtășesc o identitate etnică, culturală, lingvistică sau religioasă sau un patrimoniu cultural comun”.¹³⁰ Dreptul internațional subliniază importanța „accesului la diverse expresii culturale” a persoanelor, atât în propria țară, cât și în „alte țări ale lumii”, precum și necesitatea ca statele să asigure un astfel de acces.¹³¹ Întrucât restricțiile privind accesul

¹²⁹ Consiliul European, Congresul autorităților locale și regionale, „Rolul mass-media regionale ca instrument de construire a democrației participative”, Recomandarea 364 (2014) și „Rolul mass-media regionale ca instrument de construire a democrației participative”, Rezoluția 374 (2014), ambele adoptate la 15 octombrie 2014.

¹³⁰ Articolul 17(1), CCMN; Articolul 2(5), Declarația ONU privind drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase și lingvistice; Recomandările de la Bolzano/Bozen, Recomandarea 8.

¹³¹ Articolul 7(2), Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității expresiei culturale.

transfrontalier la informații sau conținuturi mediatice ar putea duce la asimilarea minorităților naționale împotriva voinței acestora,¹³² sau ar putea obstrucționa procesul de integrare a societăților diverse, Recomandările de la Bolzano/Bozen și Recomandările de la Ljubljana oferă statelor participante OSCE îndrumări cu privire la modul de abordare a acestor aspecte.

Dreptul la libertatea de exprimare există, în mod esențial și explicit, indiferent de frontiere.¹³³ Statele pot restrânge fluxurile libere de informații și opinii transfrontaliere doar în conformitate cu restricțiile și interdicțiile stricte prevăzute de legislația internațională și europeană privind drepturile omului (a se vedea în continuare Recomandarea nr. 1 și Secțiunea IV – Mass-media, tehnologiile informaționale și prevenirea conflictelor).

Statele-părți la Convenția europeană privind televiziunea transfrontalieră (CETT) „vor asigura libertatea de exprimare și de informare în conformitate cu Articolul 10 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și vor garanta libertatea de recepție și nu vor restricționa retransmisia pe teritoriul lor a serviciilor și programelor care corespund termenilor „CETT””.¹³⁴ Toate statele membre ale UE fac obiectul unei prevederi similare în temeiul Articolului 3 din Directiva privind serviciile media audiovizuale.¹³⁵

Dreptul minorităților de a accesa servicii media transnaționale sau transfrontaliere, prin orice mijloace, nu poate fi interzis pe bază de etnie, cultură, limbă sau religie.¹³⁶ Serviciile media transnaționale, care deservește comunitățile din afara țării în care au fost înființate, completează activitatea instituțiilor media naționale din respectivele țări, și pot ajuta anumite grupuri din societate să mențină legături cu țările cu care împărtășesc aspecte lingvistice, culturale sau etnice. Acest lucru este foarte important pentru minoritățile naționale care au legături cu alte state, pentru minoritățile naționale ale căror concentrare geografică se întinde pe două sau mai multe state (vecine) și pentru minoritățile ale căror stil de viață nomad implică

¹³² S-a afirmat, de exemplu, că „persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să-și exprime liber, să-și păstreze și să-și dezvolte identitatea etnică, culturală, lingvistică sau religioasă și să-și mențină și să-și dezvolte cultura în toate aspectele ei, fără a fi supuse vreunei încercări de asimilare împotriva voinței lor”: Raportul reuniunii experților CSCE privind minoritățile naționale, Geneva, 1991 (III). A se vedea și documentul CSCE de la Helsinki - Provocările schimbării, Capitolul IX - CSCE și cooperarea regională și transfrontalieră, al. (3), (4) și (5) și explicația Liniei directoare 30 de la pagina 60.

¹³³ A se vedea Recomandarea 1, la pagina 24, și explicațiile și referințele aferente.

¹³⁴ Articolul 4, CETT.

¹³⁵ Directiva 2010/13 /UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 martie 2010 privind coordonarea anumitor prevederi din legislație, regulamente și acte administrative ale statelor membre privind furnizarea de servicii media audiovizuale (Directiva privind serviciile media audiovizuale), după cum a fost amendată prin Directiva (UE) 2018/1808 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 noiembrie 2018.

¹³⁶ Recomandările de la Bolzano/Bozen, Recomandarea 14; Linii directoare privind media audiovizuale, Linia directoare 13.

trecerea frontierelor. Acest lucru este, de asemenea, din ce în ce mai important pentru emigranții, imigranții și refugiații care doresc să mențină legătura cu cultura și limba maternă.¹³⁷

Mass-media globală este la fel de relevantă pentru persoanele care aparțin minorităților naționale. Este important să fie recunoscut specificul nevoilor și preferințelor informaționale ale minorităților naționale, din considerente că aceste nevoi și preferințe sunt complexe, diverse și dinamice. Acestea nu pot fi structurate pe compartimente sau reduse la aspecte ce țin doar de identitatea sau situațiile acestora. Într-o lume din ce în ce mai interconectată, este important ca persoanele care aparțin minorităților naționale să poată accesa și utiliza serviciile media care operează la nivel global. Fluxul liber de informații și idei, garantat de dreptul la libertatea de exprimare, este multidirecțional și depășește frontierele statelor.

Disponibilitatea difuzării programelor, emisiunilor și a altor conținuturi străine în limbile minorităților, și abilitatea minorităților naționale de a accesa serviciile media și conținuturi mediatic transnaționale și globale nu exclude și nici nu reduce obligațiile statelor de a facilita producerea în interiorul țării a emisiunilor și a altor conținuturi mediatic în limbile minorităților.¹³⁸ Mai mult de atât, disponibilitatea acestor transmisiuni și conținuturi mediatic străine nu poate justifica reducerea timpului de emisie în respectivele limbi minoritare.¹³⁹

Blocarea geografică, pe motive legate de drepturile de autor sau contractuale, poate priva minoritățile naționale de posibilitatea de a accesa anumite tipuri de conținut mediatic emis de statele vecine. În vederea prevenirii sau atenuării consecințelor negative asupra minorităților naționale în urma introducerii restricțiilor de acest gen, statele sunt încurajate să-și folosească influența în relațiile bilaterale cu scop de a asigura anumite facilități minorităților respective, ceea ce le-ar permite acestora să beneficieze de acces la conținutul mediatic. Această încurajare se încadrează în spiritul angajamentelor istorice ale statelor participante OSCE, cum ar fi „facilitarea importului de către organizațiile și firmele competente a materialelor audiovizuale înregistrate în alte state participante”.¹⁴⁰

¹³⁷ *Khurshid Mustafa & Tarzibachi v. Suedia*, nr. 23883/06, al. 44, 16 decembrie 2008.

¹³⁸ A se vedea, de asemenea, în acest sens, Linia directoare 7, de mai sus. Articolul 9, CCMN; Articolul 11, CELRM; Linii directoare privind media audiovizuale, Linia directoare 13 (2); Recomandările de la Oslo, Recomandarea 11; Recomandările de la Bolzano/Bozen, Nota explicativă la Recomandarea 14 și Liniiile directoare de la Ljubljana, Linia directoare 49.

¹³⁹ Liniiile directoare privind media audiovizuale, Linia directoare 13(2); Recomandările de la Oslo, Recomandarea 11; Recomandările de la Bolzano/Bozen, Nota explicativă la Recomandarea 14.

¹⁴⁰ Actul final al Conferinței privind securitatea și cooperarea în Europa, Helsinki, 1 august 1975, „Cooperarea în domeniul umanitar și în alte domenii”, 2. Informații, (a) Îmbunătățirea circulației, accesului și schimbului de informații”.

24. Autoritățile naționale independente de reglementare în domeniul mass-media ar trebui să elaboreze mecanisme ce ar asigura participarea efectivă a femeilor și bărbaților care aparțin minorităților naționale în toate domeniile relevante acestor grupuri. Statele sunt încurajate să reflecteze asupra asigurării sau consolidării, după caz, a unei reprezentări structurate a persoanelor care aparțin minorităților naționale în cadrul autorităților naționale independente de reglementare în domeniul mass-media. Ar trebui adoptate, de asemenea, mecanisme corespunzătoare care să asigure echilibrul dimensiunii de gen în cadrul acestor autorități.

Statele se obligă să ia măsurile corespunzătoare de reconciliere a intereselor divergente ale diferitor grupuri din societate, rămânând, totodată, imparțiale. În acest sens, statele trebuie să mențină pluralismul și buna funcționare a democrației.¹⁴¹ Acest lucru poate fi realizat prin promovarea unor spații comune de dialog între grupuri. În acest sens este necesar să fie asigurată reprezentarea corectă a diferitor grupuri din societate sau, după caz, să fie luate în considerare opiniile acestora în cadrul autorităților naționale independente de reglementare în domeniul audiovizualului.¹⁴²

25. Mecanismele de acordare a licențelor pentru radiodifuziune și televiziune (digitală) ar trebui să se bazeze pe criterii predeterminate, publice, clare, transparente și echitabile. Statele ar trebui să includă, printre aceste criterii, servicii în interesul comunităților minorităților naționale, inclusiv a canalelor comune și dedicate și/sau a canalelor sau emisiunilor în limbile minorităților naționale. Mecanismele de acordare a licențelor ar trebui să fie administrate în mod echitabil și nediscriminatoriu de către autoritățile independente desemnate în acest sens, care se conduc de un set de proceduri clare, susținute de mecanisme de contestare.

O caracteristică importantă a pluralismului structural constă în caracterul complementar al diferitor tipuri de media implicate. Fiecare dintre tipurile de media menționate mai sus contribuie, în diferite moduri, la pluralismul mass-media în general.¹⁴³ Legislația și politicile statelor ar trebui să reflecte, să sprijine și să operaționalizeze contribuțiile respective. Legislația și procedurile privind acordarea licențelor oferă numeroase oportunități de susținere și de promovare a anumitor tipuri de mass-media.

¹⁴¹ *Consiliul Suprem al Comunității Musulmane v. Bulgaria*, nr. 39023/97, al. 93, 16 decembrie 2004.

¹⁴² Articolul 11(3), CELRM.

¹⁴³ A se vedea, în general, Declarația comună privind diversitatea în domeniul audiovizualului.

Tratatele europene privind drepturile omului recunosc faptul că acordarea de licențe de stat pentru media audiovizuală este compatibilă cu dreptul la libertatea de exprimare, cu condiția îndeplinirii diferitor criterii și garanții de fond și de procedură. Acest lucru este respectat în termeni generali¹⁴⁴ în ceea ce privește minoritățile naționale¹⁴⁵ și limbile regionale sau minoritare.¹⁴⁶ Articolul 19, ICCPR nu prevede în mod explicit acordarea de licențe pentru media audiovizuale, însă, comentariul de ordin general nr. 34 demonstrează că abordarea adoptată de Comitetul pentru drepturile omului în cadrul ICCPR este în mare măsură în concordanță cu abordarea adoptată în legislația europeană privind drepturile omului.¹⁴⁷

26. În vederea promovării mass-media minorităților naționale statele ar trebui să exploreze, utilizeze și să dezvolte capacitățile mecanismelor de acordare a licențelor pentru posturile de radio și posturile de televiziune (digitale), pentru fiecare tip de servicii radio și televiziune, inclusiv în limbile minorităților naționale. Astfel de prevederi ar putea include acordarea unui statut special serviciilor media conținutul cărora se adresează unei minorități sau unei comunități, cu îndeplinirea anumitor criterii în acest sens. Acest statut le-ar permite acestora, de exemplu, să beneficieze de taxe preferențiale pentru obținerea licenței sau de specificații tehnice mai puțin constrângătoare, de obligații fiscale și cerințe de raportare regulamentare mai puțin solicitante.

Procesele de elaborare și implementare a sistemelor de acordare a licențelor oferă statelor oportunități de susținere a difuzării programelor de către și pentru minorități, inclusiv în limbile acestora. Acest lucru poate fi realizat, de exemplu, prin alocarea unor frecvențe speciale pentru activități de difuzare de acest gen (integrală sau parțială)¹⁴⁸ și prin acordarea, la momentul atribuirii sau modificării licenței, a unor scutiri corespunzătoare de obligațiile fiscale, tehnice sau de raportare.¹⁴⁹

¹⁴⁴ Articolul 10(1), CEDO.

¹⁴⁵ Articolul 9(2), CCMN.

¹⁴⁶ Articolul 11(2), CELRM.

¹⁴⁷ Articolul 19, ICCPR și Comitetul pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 39.

¹⁴⁸ Linii directoare privind media audiovizuale, Linia directoare 15 (A. Frecvențe).

¹⁴⁹ *Ibid.*, Linia directoare 16.

27. Statele ar trebui să solicite autorităților independente, însărcinate cu implementarea proceselor de licențiere, să emită informații și îndrumări cu privire la oportunitățile existente și cerințele față de mass-media, conținutul căreia se adresează unei minorități naționale, în cadrul mecanismelor de licențiere existente. Informațiile și îndrumările ar trebui să fie publicate în limba/limbile de stat/oficiale și în limbile minorităților naționale și ar trebui să fie date publicității prin modalități adecvate.

Pentru a solicita și beneficia de oportunități relevante de acordare a licențelor pentru difuzarea programelor de către minoritățile naționale și în beneficiul minorităților naționale, inclusiv în limbile acestora, persoanele care aparțin minorităților naționale trebuie, în primul rând, să fie conștiente de existența unor astfel de oportunități și să cunoască procedurile ce trebuie urmărite. În conformitate cu cele mai bune practici de participare efectivă a minorităților naționale la viața publică, autoritățile independente care supraveghează procesul de acordare a licențelor ar trebui, în mod pro-activ, să pună la dispoziția publicului toate informațiile relevante, atât în limba/limbile oficiale ale statului, cât și în limbile minorităților naționale. Informațiile respective ar trebui să includă informații despre licitațiile anunțate, preconizate în viitor și, după caz, cele anterioare.

28. Operatorilor de rețele, inclusiv prin cablu, IPTV și prin satelit, precum și operatorilor de tip multiplex, ar trebui să li se permită, și chiar ar trebui să fie încurajați, să includă în pachetele lor (de bază) canale destinate minorităților naționale, inclusiv în limbile minorităților naționale. Statele ar putea lua în considerație adoptarea unor reglementări echitabile și proporționale, care să asigure faptul că serviciile publice de media sau canalele destinate minorităților naționale sunt incluse în pachetele (de bază) ale operatorilor de rețele de cablu sau ale operatorilor de multiplex, de exemplu.

Regulile obligatorii constituie prevederi (de reglementare) care permit, în anumite condiții, accesul anumitor entități la rețelele de comunicații electronice și sunt introduse cu scop de asigurare a accesului universal și egal la programele de interes general. Aceste reglementări obligatorii au un potențial considerabil de asigurare a accesului grupurilor minoritare la mijloace structurale de transmisie audiovizuală, de exemplu, a programelor serviciilor publice de mass-media¹⁵⁰ sau a propriilor programe. În temeiul Articolului 31(1) din Directiva UE privind serviciul universal:

¹⁵⁰ Consiliul Europei, Recomandarea Rec(2003)9 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind măsurile de promovare a contribuției democratice și sociale a audiovizualului digital, 28 mai 2003, Anexă, al. 21 și Recomandarea Rec(2007)2 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind pluralismul media și diversitatea conținutului mediatic, 31 ianuarie 2007, al. 3.3.

„Statele membre pot impune obligații rezonabile de difuzare („must carry”), pentru transmiterea anumitor canale de televiziune și posturi de radio de către întreprinderile aflate în jurisdicția lor, care administrează rețele de comunicații electronice pentru difuzarea pentru public a canalelor de televiziune și a posturilor de radio, în cazul în care un număr semnificativ de utilizatori finali ai acestor rețele le folosesc ca mijloace principale de recepție a posturilor de radio și a canalelor de televiziune. Obligațiile în cauză se impun numai în cazul în care acestea sunt necesare pentru îndeplinirea obiectivelor de interes general definite pe cât de clar de către fiecare stat membru și sunt proporționale și transparente. Statele membre revizuiesc periodic obligațiile de difuzare.”¹⁵¹

Tipurile de rețele vizate de această prevedere includ rețelele prin cablu, prin satelit și digitale de difuzare terestră, dar ar putea include și alte rețele „în măsura în care un număr considerabil de utilizatori finali folosesc rețele respective ca mijloc principal de recepționare a emisiunilor de radio și televiziune”.¹⁵² Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei recomandă, de asemenea, ca statele membre „să analizeze relevanța introducerii unei obligații de tipul ”oferită obligatorie” în paralel cu regulile obligatorii de difuzare, în vederea încurajării furnizorilor de servicii media publice și întreprinderilor media comerciale, să pună propriile canale la dispoziția operatorilor care doresc să le difuzeze”.¹⁵³

29. Atunci când se acordă licențe pentru servicii multiplex și pentru ghiduri de programe electronice, statele ar trebui să asigure o bază legislativă care să ofere un nivel de adaptare adecvat și un rol important canalelor media destinate minorităților, inclusiv în limbile acestora.

Prezența și proeminența serviciilor multiplex și a ghidurilor electronice de programe sporește vizibilitatea și accesibilitatea canalelor media deținute de minorități, inclusiv în limbile minorităților. Proeminența acestora ar putea fi promovată prin măsuri legislative, sau de altă natură, pe lângă cele preconizate de Directiva UE cu privire la serviciile mass-media audiovizuale, menite să asigure promovarea producerii și a accesului la operele audiovizuale europene. În temeiul Articolului 13 din această directivă, statele membre ale UE trebuie să „garanteze faptul că prestatorii de servicii mass-media, aflați sub jurisdicția lor, și care funcționează ca furnizori de

¹⁵¹ Articolul 31(1) din Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile electronice de comunicații (Directiva privind serviciile universale), după cum a fost amendată prin Directiva 2009/136/CE (Directiva privind drepturile cetățenilor).

¹⁵² *Ibid.*, Considerent 44.

¹⁵³ Consiliul Europei, Recomandarea Rec(2007)2 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind pluralismul media și diversitatea conținutului mediatic, 31 ianuarie 2007, al. 3.3.

servicii mass-media audiovizuale, asigură, la cerere, o cotă de cel puțin 30% de opere europene în cataloagele lor, și garantează proeminența acestor opere”.¹⁵⁴

30. Statele ar trebui să depună eforturi pentru a încuraja producerea, difuzarea și promovarea de conținut destinat minorităților naționale, inclusiv în limbile acestora, în mod special online. Măsurile de sprijin a mass-media ar trebui să fie întreprinse în mod adecvat pentru a răspunde, în mod corespunzător, nevoilor și intereselor persoanelor care aparțin minorităților naționale. În acest scop, mecanismele existente, menite să promoveze un conținut de interes general sau pluralist, sau un anumit conținut media independent, ar putea accentua necesitatea producerii, difuzării și promovării de conținut care să corespundă nevoilor și intereselor minorităților naționale, inclusiv în limbile acestora. În acest context, o parte din fondurile disponibile în cadrul mecanismelor existente ar putea fi alocate pentru scopuri de acest gen. Se încurajează, de asemenea, instituirea unor scheme de finanțare dedicate acestor scopuri.

Diverse instrumente internaționale sau europene prevăd acordarea de sprijin pentru producerea sau diseminarea anumitor tipuri de conținut audiovizual, lucru care ar putea servi drept bază pentru susținerea producerii conținutului media ce vizează minoritățile naționale. De exemplu, Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității expresiei culturale îndeamnă statele-părți să „încurajeze încheierea acordurilor de co-producție și de co-distribuție.”¹⁵⁵

Piețele în continuă schimbare, presiunile de ordin financiar, austeritatea economică și noile modele de afaceri au afectat dinamica dezbaterilor publice. Acest lucru a dus la situația în care mass-media gestionate de către minoritățile naționale, sau cele care vizează minoritățile naționale, ajung în situații tot mai precare sau chiar urmează a fi închise. Acest lucru accentuează necesitatea ca mecanismele de sprijin și de subvenționare să includă aspecte specifice privind mass-media și conținutul mediatic produs de către minoritățile naționale și pentru acestea, inclusiv în limbile vorbite de minorități.¹⁵⁶ Aceste mecanisme ar trebui să se bazeze pe criterii clare, precise, nediscriminatorii și transparente și să fie administrate de organisme

¹⁵⁴ Articolul 13 din Directiva 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 martie 2010 privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor membre cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale (Directiva privind serviciile mass-media audiovizuale), după cum a fost amendată prin Directiva (UE) 2018/1808 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 noiembrie 2018. A se vedea, de asemenea, *ibid.*, Considerentul 69.

¹⁵⁵ Articolul 12(e), Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale.

¹⁵⁶ Articolul 12(1)(d), CELRM; Liniile directoare privind mass-media audiovizuale, Liniile directoare 14 și 16.

independente, a căror activitate să fie supusă unor controale procedurale, menite să prevină o eventuală interferență în autonomia editorială sau operațională a beneficiarilor acestor mecanisme (mass-media).¹⁵⁷

Finanțarea corespunzătoare constituie o premisă pentru sustenabilitatea unui sector media pluralist. Subfinanțarea sistematică a serviciilor publice media și a mass-media comunitare constituie o problemă serioasă în mai multe state participante OSCE. În consecință acestea nu sunt în măsură țină pasul cu evoluțiile tehnologice și, prin urmare, rămân în urmă și nu își pot îndeplini misiunea de a contribui semnificativ la pluralismul mass-media.¹⁵⁸ În unele țări, organizațiile mass-media, în special serviciile publice media și serviciile media comunitare, se află într-o criză financiară ce amenință însăși existența acestora.

¹⁵⁷ Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2018)1 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind pluralismul mass-media și transparența proprietății mass-media, 7 martie 2018, Anexă/Linii directoare, al. 2.13 - 2.15.

¹⁵⁸ A se vedea, în general: Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2007)2 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind pluralismul mass-media și diversitatea conținutului mediatic și Recomandarea CM/Rec(2007)3 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind misiunea serviciilor publice de mass-media în societatea informațională, ambele adoptate la 31 ianuarie 2007.

IV. Mass-media, tehnologiile informaționale și prevenirea conflictelor

31. Statele și organizațiile de stat sau instituțiile publice ar trebui să se abțină de la diseminarea, susținerea sau aprobarea, în orice mod, a dezinformării, propagandei sau discursului instigator care urmăresc să submineze relațiile de prietenie între state și/sau suveranitatea altor state; obstrucționează integrarea în alte state și/sau generează ostilitate față de anumite grupuri, inclusiv față de minoritățile naționale. Intermediarii de servicii pe internet ar trebui să respecte principiile drepturilor omului online și să aplice în mod voluntar toate instrumentele internaționale privind drepturile omului și drepturile femeilor în spațiul digital.

În situațiile în care există tensiuni diplomatice sau politice între state, dezinformarea, propaganda și discursul instigator pot duce la escaladarea acestor tensiuni, mai ales atunci când sunt diseminate în mod sistematic, cu ajutorul mijloacelor tehnologice (automatizate). Prin urmare, actorii de stat ar trebui să evite să recurgă la, să sprijine sau să susțină informații și exprimări de acest gen. În conformitate cu Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale, statele se angajează să „promoveze utilizarea noilor tehnologii, să încurajeze parteneriate cu scop de a spori schimbul de informații și înțelegerea culturală și să promoveze diversitatea expresiilor culturale”.¹⁵⁹ La momentul adoptării Actului final de la Helsinki (1975), care a constituit bazele creării OSCE, statele participante s-au angajat, inter alia, să promoveze în relațiile lor un „climat de încredere și respect între popoare, în concordanță cu datoria lor de a se abține de la propagandă în sprijinul agresiunii armate” împotriva unui alt stat participant.¹⁶⁰ În spiritul Recomandărilor de la Bolzano/Bozen și al Liniilor directe de la Ljubljana, statele participante ar trebui să se abțină, și să se distanțeze, de utilizarea unor tipuri de conținut media și de la discursul, care vizează, și care poate afecta negativ, integrarea minorităților naționale în alte state participante. În plus, statele participante OSCE au remarcat că „incitarea la ură, în special de către state, și alimentarea tensiunilor etnice prin intermediul mass-media poate servi drept avertizare timpurie de apariție a unor conflicte”.¹⁶¹ Conform experienței ÎCMN, utilizarea în mass-media a statelor participante a unui limbaj dezbinător poate fi un indicator fiabil al creșterii tensiunilor.

¹⁵⁹ Articolul 12(d), promovarea utilizării noilor tehnologii, încurajarea parteneriatelor pentru a spori schimbul de informații și înțelegerea culturală și promovarea diversității expresiilor culturale.

¹⁶⁰ Actul final al Conferinței privind securitatea și cooperarea în Europa, Helsinki, 1 august 1975, în conformitate cu 1. (a) Declarația privind principiile ce guvernează relațiile dintre statele participante, X. Îndepărtarea cu bună credință a obligațiilor ce decurg din dreptul internațional. A se vedea mai departe: Documentul CSCE de la Helsinki - Provocările schimbării, Capitolul IX - CSCE și cooperarea regională și transfrontalieră, al. (3), (4) și (5).

¹⁶¹ Documentul de la Budapesta: Către un parteneriat autentic într-o epocă nouă, Deciziile de la Budapesta, Summitul șefilor de stat sau de guvern, Budapesta, 5-6 decembrie 1994, VIII. Dimensiunea umană, al. 38.

32. Statele pot restricționa sau interzice exprimarea doar în strictă conformitate cu legislația internațională sau europeană în materie de drepturile omului. Acest lucru presupune că orice restricție a dreptului la libertatea de exprimare trebuie să fie prevăzută de lege și să constituie o măsură necesară și proporțională de realizare a unui scop legitim declarat. Orice interdicție de exprimare prevăzută de legislația internă trebuie să corespundă și să respecte pe deplin prevederile specifice relevante ale dreptului internațional. În reglementarea, restricționarea sau interzicerea oricărui conținut, statele ar trebui să se abțină de la utilizarea unor termeni vagi sau voalați cu referire la tipurile de exprimare.

Statele pot restricționa doar dreptul la libertatea de exprimare în conformitate cu dreptul internațional sau european privind drepturile omului. Acest lucru presupune că ingerința în dreptul la libertatea de exprimare trebuie să îndeplinească toate criteriile stabilite în Articolul 19 (și 20) din ICCPR și/sau Articolul 10 din CEDO, după cum a fost explicat la recomandarea nr. 1.

În plus, legislația internațională în domeniul drepturilor omului recunoaște un număr limitat de tipuri de expresii pe care statele trebuie să le interzică și anume: „orice propagandă de război”¹⁶² și „orice susținere a urii naționale, rasiale sau religioase ce constituie instigare la discriminare, ostilitate sau violență”.¹⁶³ Statele părți la Convenția privind prevenirea și reprimarea crimei de genocid se obligă să califice ca pasibilă de sancțiuni „instigarea directă și publică la comiterea genocidului”.¹⁶⁴ Statele părți la Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (ICERD) se obligă să „declare drept infracțiune pasibilă de sancțiuni penale diseminarea ideilor bazate pe superioritate rasială sau ură, incitarea la discriminare rasială, precum și orice acte de violență sau de incitare la acte de acest gen împotriva oricărei rase sau grup de persoane de altă culoare sau origine etnică, precum și actele de asistență de orice natură acordată activităților rasiste, inclusiv finanțarea acestora”.¹⁶⁵ Deși textul original al ICERD „nu furnizează îndrumări detaliate privind calificarea formelor de conduită drept infracțiuni”, Recomandarea generală nr. 35 CERD „Combaterea discursului rasist și instigator la ură” urmărește să completeze această lacună de interpretare legislativă.¹⁶⁶ În cadrul planului de acțiuni de la Rabat privind interzicerea susținerii urii naționale, rasiale sau religioase, care constituie o incitare la discriminare, ostilitate sau violență, este necesar să se țină cont de următorii factori în calificarea diseminării și incitării drept infracțiuni

¹⁶² Articolul 20(1), ICCPR.

¹⁶³ Articolul 20(2), ICCPR.

¹⁶⁴ Articolul III, Convenția privind prevenirea și reprimarea crimei de genocid.

¹⁶⁵ Articolul 4, ICERD.

¹⁶⁶ CERD, Recomandarea generală nr. 35, al. 15.

pasibile de sancțiuni penale: conținutul și forma discursului; climatul economic, social și politic; poziția sau statutul vorbitorului; impactul discursului și obiectivele discursului.¹⁶⁷

Trebuie de menționat, de asemenea, faptul că, în conformitate cu doctrina interzicerii abuzului de drepturi, niciun stat, individ, grup, organizație, entitate media sau intermediar de servicii pe internet nu poate invoca dreptul la libertatea de exprimare în scopuri ce contravin legislației internaționale în domeniul drepturilor omului. După cum se prevede la Articolul 5(1) din ICCPR: „Nici o dispoziție din prezentul Pact nu poate fi interpretată ca implicând pentru un stat, o grupare sau un individ vreun drept de a se deda la o activitate sau de a săvârși un act urmărind suprimarea drepturilor și libertăților recunoscute în prezentul Pact ori limitări ale lor mai ample decât cele prevăzute în Pact.”¹⁶⁸ Astfel, dreptul la libertatea de exprimare nu permite protecția rasismului, xenofobiei sau a altor forme de „discurs de incitare la ură” ce încalcă drepturile altora.

Termenii generali, vagi sau complecși nu ar trebui să fie folosiți ca bază de restricționare a libertății de exprimare. Încrederea în astfel de termeni în contextul reglementării exprimării implică riscul de a se ajunge la interpretări și implementări arbitrare ale unor regulamente relevante, ceea ce, la rândul său, poate avea un efect de descurajare asupra libertății de exprimare și poate duce la autocenzură. Termenii generali și vagi ce acoperă o gamă largă de tipuri de exprimare trebuie analizați în lumina domeniului de aplicare al dreptului la libertatea de exprimare, garantat de legislația internațională în domeniul drepturilor omului, și din perspectiva limitărilor permise și interdicțiilor prevăzute.¹⁶⁹

¹⁶⁷ *Ibid.*

¹⁶⁸ A se vedea, de asemenea, Articolul 17 din CEDO și Articolul 30 DUDO.

¹⁶⁹ Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 46.

33. În cazul tipurilor de exprimare ofensatoare sau prejudiciabile, care, în temeiul dreptului internațional, nu prezintă un grad suficient de gravitate sau intensitate pentru a fi restricționate în mod legitim, sunt necesare răspunsuri de alternativă, cum ar fi: discursul în contradictoriu; dialogul intercultural, inclusiv prin intermediul mass-media și prin rețelele de socializare; și activități de educare și sensibilizare. Intermediarii de servicii pe internet ar trebui să se angajeze să întreprindă măsuri de eliminare a violenței pe bază de gen în mediul online și să aloce resurse pentru susținerea campaniilor de informare și de educare, cu scop de prevenire a violenței împotriva femeilor și fetelor prin intermediul tehnologiilor informaționale și comunicațiilor (TIC). Statele ar trebui să sprijine astfel de inițiative încurajând actorii mass-media și intermediarii de servicii pe internet să întreprindă activități similare fără a le încălca independența editorială.

În cadrul legislației internaționale și europene privind drepturile omului se stabilește în mod clar că dreptul la libertatea de exprimare acoperă nu doar informații și idei necontrovertate, ci și informații și idei ce pot ofensa, șoca sau perturba autoritățile sau orice grup din societate, din considerente că în societățile democratice valori precum pluralismul, toleranța și gândirea liberă sunt trăsături esențiale.¹⁷⁰

Tipul de răspuns necesar să fie întreprins de către state pentru a contracara exprimarea negativă și prejudiciabilă va depinde de natura exactă a acesteia și de prejudiciile pe care le provoacă. Ținând cont de principiul proporționalității, anumite tipuri de exprimare inacceptabilă, orientate spre persoanele care aparțin minorităților naționale, cum ar fi stereotipurile negative (până la un anumit nivel de intensitate¹⁷¹) și reportajele pătinoare sau prejudiciabile ar trebui să fie combătute prin măsuri educaționale, informative și de sensibilizare. Statele ar trebui să sprijine inițiative de acest gen prin măsuri proporționale, mai puțin restrictive și care să contribuie la găsirea unor soluții durabile. Din contra, sancțiunile penale ar putea fi considerate adecvate pentru cele mai grave și prejudiciabile tipuri de exprimare, cum ar fi incitarea la genocid, violență sau ură.¹⁷²

¹⁷⁰ Aceste două fraze parafrazează un extras-cheie dintr-o hotărâre judecătorească a Curții Europene a Drepturilor Omului: *Handyside v. Regatul Unit*, 7 decembrie 1976, al. 49, seria A, nr. 24. A se vedea, de asemenea, Comitetul pentru Drepturile Omului, CG 34, al. 11.

¹⁷¹ *Aksu v. Turcia* [CG], nr. 4149/04 și 41029/04, al. 58, CEDO 2012.

¹⁷² A se vedea, în acest sens, Recomandarea 10, Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI), Recomandarea politică generală nr. 15 privind combaterea discursului de ură, 8 decembrie 2015.

34. Statele ar trebui să încurajeze mass-media și intermediarii de servicii pe internet să favorizeze dialogul și înțelegerea între grupuri prin diverse modalități corespunzătoare cu rolurile, funcțiile și capacitățile acestora, în special în contextul prevenirii conflictelor și al soluționării conflictelor. Mass-media și intermediarii de servicii pe internet funcționează în baza unui set de îndatoriri și responsabilități în exercitarea dreptului lor la libertatea de exprimare.

Rolul pe care îl joacă mass-media în relație cu conflictele este unul ambiguu. Pe de o parte, mijloacele de informare în masă pot fi utilizate în mod abuziv în calitate de canale de dezinformare și de difuzare a unui conținut agresiv și de ură ce poate contribui la escaladarea conflictelor. Statele participante OSCE sunt „profund îngrijorate de exploatarea mass-media în zonele de conflict cu scop de a instiga la ură și la tensiune etnică și de utilizarea restricțiilor legale și a hărțuirii cu scop de a priva cetățenii de mijloacele de informare libere”.¹⁷³ Pe de altă parte, mijloacele de informare în masă pot servi drept canale sau forumuri prin care are loc diseminarea informației și perspectivelor către diferite grupuri, și prin care pot fi combătute exprimările prejudiciabile menționate mai sus, atât în calitate de măsuri preventive, cât și ca reacții de răspuns.¹⁷⁴

Încurajarea de către state a dezbaterilor publice inclusive și solide, în conformitate cu prevederile legislației internaționale privind drepturile omului, combătând în același timp, în mod eficient, tipurile de expresie care contravin legislației internaționale în domeniul drepturilor omului, constituie o provocare. Adesea, acesta este un exercițiu dificil, dat fiind existența anumitor zone gri privind domeniul de aplicabilitate a legislației internaționale în acest sens. Pentru a face față acestei provocări, statele trebuie să țină cont de potențialul oferit de libertatea de exprimare, atât în ceea ce privește nivelul de permisivitate acordat indivizilor, inclusiv a persoanelor care aparțin minorităților naționale, precum și în ceea ce privește prejudiciul ce poate fi cauzat de tipurile de exprimare de natură extremistă sau abuzivă.¹⁷⁵

¹⁷³ Declarația Summitului de la Istanbul, Summitul șefilor de stat sau de guvern, Istanbul, 18-19 noiembrie 1999, al. 27.

¹⁷⁴ CERD, Recomandarea generală nr. 35 - Combaterea discursului rasist al urii, Doc. Nr. CERD/C/GC/35, 23 septembrie 2013, al. 41.

¹⁷⁵ A se vedea, în general, CERD, Recomandarea generală nr. 35 - Combaterea discursului de ură rasist, Doc. nr. CERD/C/GC/35, 23 septembrie 2013.

35. Statele nu vor recurge la bruierea semnalelor de difuzare și nu vor bloca paginile și serviciile web (inclusiv serviciile rețelelor de socializare), aplicațiile sau adresele IP în cadrul sau în afara jurisdicției lor, cu excepția cazurilor când realizează acest lucru în conformitate cu legislația internațională în domeniul drepturilor omului și în baza unui ordin emis de o instanță independentă sau al unui alt organism independent, imparțial și investit cu autoritate.

Dreptul la libertatea de exprimare include esența informațiilor și a ideilor, precum și mijloacele tehnice utilizate pentru transmiterea lor, iar persoanele trebuie să beneficieze de acestea indiferent de frontiere. Dreptul indivizilor, inclusiv al persoanelor care aparțin minorităților naționale, de a căuta și de a accesa informații și idei încetează să fie practic și efectiv atunci când le este îngădit accesul la mass-media și/sau la conținutul mediatic ce provine din străinătate, în situația în care aceștia doresc acest lucru. Statele nu ar trebui să împiedice difuzarea sau retransmiterea programelor străine, transfrontaliere și globale în jurisdicția lor, cu excepția cazurilor în care recurg la măsuri de acest gen în conformitate cu legislația internațională privind drepturile omului.¹⁷⁶ Statele participante OSCE au accentuat în repetate rânduri importanța aspectelor transfrontaliere legate de libertatea de exprimare și de informare.¹⁷⁷

Libertatea de exprimare și libertatea mass-media constituie mijloace importante de dezamorsare a unor situații tensionante atunci când statele se confruntă în jurisdicția lor cu tensiuni sociale, întețite inclusiv de către actori statali sau nestatali din afara hotarelor, și care, într-un fel sau altul, implică sau afectează și minoritățile naționale. Mass-media poate difuza reportaje și reda cu acuratețe informații exacte cu privire la situațiile tensionante și conflictele existente, care prezintă, în mod clar, un interes general pentru publicul larg.

¹⁷⁶ A se vedea în continuare, Recomandarea 26 și explicațiile și referințele aferente, la paginile 20 și 57 din această publicație; Recomandările de la Bolzano/Bozen, Recomandarea 14.

¹⁷⁷ A se vedea, de exemplu, Documentul reuniunii de la Moscova pe marginea Conferinței privind dimensiunea umană a CSCE, Moscova, 3 octombrie 1991, al. 26.1.

36. Intermediarii de servicii pe internet nu ar trebui să fie trași la răspundere pentru conținut produs de o terță parte, dacă cei dintâi nu au modificat sau redactat respectivul conținut, dar l-au diseminat prin intermediul serviciilor sau rețelelor lor, cu excepția cazurilor în care au cunoscut, sau ar fi trebuit în mod rezonabil să cunoască despre natura ilegală al unui anumit conținut, sau cu excepția cazurilor în care au refuzat să respecte un ordin emis de o instanță independentă și investită cu autoritate prin care li se cerea să blocheze sau să înlăture un conținut ilegal, în situația în care dispun de capacitatea tehnică de a face acest lucru. Intermediarii de servicii pe internet nu ar trebui, de asemenea, să fie obligați să efectueze monitorizarea generală a conținutului, în vederea determinării naturii conținutului părților terțe diseminate prin intermediul serviciilor sau rețelelor acestora.

Atunci când realizează o calibrare a răspunsurilor adecvate la conținutul părților terțe, găzduit de intermediarii de servicii pe internet, statele ar trebui să țină cont de dinamica dezbaterilor publice în spațiul multimedia, inclusiv de amplitudinea impactului pe care îl poate avea acest conținut, având în vedere diseminarea vastă și prezența permanentă a acestuia online odată ce este postat. De exemplu, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei îndeamnă enunțarea unui „[răspuns] treptat și diferențiat, în funcție de rolul pe care serviciile media îl joacă în procesele de producere și diseminare a conținutului”.¹⁷⁸ De asemenea, statele ar trebui să ia în considerare rolurile, sarcinile, responsabilitățile și capacitățile actorilor relevanți care urmează să combată acest gen de expresie a conținutului.¹⁷⁹

Directiva UE privind comerțul electronic¹⁸⁰ oferă, de asemenea, îndrumări cu privire la scutirea de răspundere a furnizorilor de servicii pentru „simpla transmitere” a informațiilor sau a furnizorilor care oferă servicii cache „caching” sau de găzduire „hosting”.¹⁸¹

¹⁷⁸ Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2011)7 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind o nouă noțiune a media, 21 septembrie 2011.

¹⁷⁹ A se vedea, în general, Consiliul Europei, Recomandarea CM/Rec(2018)2 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind rolurile și responsabilitățile intermediarilor de servicii pe internet, 7 martie 2018 și Recomandarea CM/Rec(2011)7 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind o nouă noțiune a media, 21 septembrie 2011.

¹⁸⁰ Directiva 2000/31/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2000 privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă (Directiva privind comerțul electronic).

¹⁸¹ A se vedea Articolele 12-14 ale Directivei. Articolul 15 este, de asemenea, relevant în acest sens, în temeiul căruia statele membre ale UE nu au voie să impună furnizorilor obligația generală de a „monitoriza informațiile pe care le transmit sau le stochează, nici obligația generală de a căuta activ fapte sau circumstanțe ce indică o activitate ilegală”.

37. Statele ar trebui să solicite intermediarilor de servicii de internet să adopte și să implementeze în mod efectiv politici și proceduri clare și transparente, care să reglementeze eliminarea conținutului ilegal diseminat de către utilizatori prin intermediul serviciilor sau rețelelor pe care aceștia le deserveșc. Aceste proceduri ar trebui să facă obiectul unui proces echitabil, inclusiv al unei supravegheri adecvate și a unor mecanisme eficiente de atac și control judiciar independent. În vederea contracarării cazurilor de violență efectuate online sau prin intermediul tehnologiilor informaționale și de comunicații, în special împotriva femeilor și fetelor, intermediarii de servicii pe internet ar trebui să pună în aplicare mecanisme de gestionare a plângerilor care să fie ușor de găsit, de accesat și de utilizat, inclusiv din perspectiva lingvistică și tehnică.

Pentru a aborda aspectul conținutului ilegal al părților terțe, diseminat prin intermediul serviciilor și rețelelor intermediarilor de servicii pe internet, sunt necesare strategii efective, proporționale cu prejudiciile cauzate. Eliminarea unui astfel de conținut de către intermediari poate avea loc doar în conformitate cu standardele internaționale în materie de drepturile omului. În caz contrar aceasta poate duce la „privatizarea aplicării legii” și la „privatizarea cenzurii”, și se poate solda cu descurajarea libertății de exprimare. Intermediarii de servicii pe internet ar trebui să dispună de mecanisme de control și echilibru reciproc, precum și de politici și proceduri clare, pentru protejarea dreptului la libertatea de exprimare a utilizatorilor.

Este important ca statele și intermediarii de servicii pe internet să înțeleagă și să țină cont de faptul că blocarea și filtrarea conținutului online poate duce la așa-numita „cenzură colaterală”, ce poate afecta accesibilitatea unui conținut legal, sau poate duce la blocarea serviciilor relevante și de interes pentru persoanele care aparțin minorităților naționale. Prin urmare, ar trebui să se evite recurgerea la măsuri preventive care ar putea duce „la calificarea unor mari cantități de informații ca fiind inaccesibile”, lucru care s-ar putea solda cu un efect colateral semnificativ ce ar limita considerabil drepturile utilizatorilor de internet.¹⁸²

¹⁸² *Ahmet Yıldırım v. Turcia*, nr. 3111/10, al. 67, CEDO 2012

Notă privind terminologia utilizată ¹⁸³

Permisivități

Proprietățile unei tehnologii ce arată modul în care poate fi utilizată sau, cu alte cuvinte, utilitatea unei tehnologii perceptibilă utilizatorilor acesteia.

Algoritm

Procedură computațională constând dintr-o secvență de pași pentru a rezolva o problemă.

Aplicație

Un program software. În cazul dispozitivelor mobile se utilizează adesea abrevierea din engleză „app”.

Proprietate efectivă

Situație în care o persoană (fizică sau juridică) se bucură de beneficiile asupra unei forme de proprietate, de exemplu, o companie media, chiar dacă titlul juridic de proprietate este în numele unei alte entități.

Jurnalist civil

O persoană care se angajează în activități jurnalistice, nu în scopuri profesionale, ci în nume propriu.

Conectivitate

Capacitatea de a fi conectat la alte mijloace media, calculatoare etc.

Minimizarea datelor

Principiul conform căruia nu ar trebui să fie stocate sau colectate mai multe date personale decât este necesar.

Protecția datelor intenționată/implicită

Principiul conform căruia considerentele privind confidențialitatea ar trebui să fie incluse în deciziile de proiectare a produselor, iar opțiunile de protecție a confidențialității ar trebui selectate ca setare implicită.

Dezinformare

Informații false ce au fost create în mod deliberat pentru a înșela pe alții.

¹⁸³ Această notă privind terminologia este concepută ca un ghid pentru cititorul de rând cu privire la modul în care ÎCMN aplică termenii respectivi în acest document specific. În nota informativă nu se furnizează definiții juridice. Termenii pot fi utilizați de către ÎCMN diferit în alte documente, în funcție de context.

Suveranitatea datelor

Principiu conform căruia datele se supun legislației jurisdicției în care sunt colectate.

Cameră de ecou

Un sistem închis sau un spațiu (online) în care sunt amplificate sau consolidate prin repetare viziuni similare.

Ghid electronic de programe (EPG)

Aplicație ce permite utilizatorilor să acceseze meniuri permanent actualizate, furnizând informații despre emisiuni și posturi de radio sau de televiziune.

Bulă de filtrare a informațiilor

Situație în care o persoană sau un grup de persoane este expus doar unui conținut (ideologic) omogen și este izolat/ă de opinii alternative și opuse.

A patra putere în stat

Media sau presa, desemnată ca a patra putere corectivă față de ramurile legislative, executive și judiciare ale puterii de stat.

Supraveghere

Practica de a controla fluxurile de informații (și, astfel, accesul la informații), în special, online.

Geo-blocare

Limitarea accesului la conținutul internet (pagini web, servicii sau aplicații) în baza locației geografice a utilizatorului final.

TIC

Tehnologia informației și comunicării.

Adresă IP

Adresa protocolului de internet.

IPTV

Televiziune prin rețelele IP, ce implică furnizarea de conținut TV prin intermediul rețelelor de protocol internet și include posibilitatea de difuzare a unui astfel de conținut.

Informare greșită

Informații incorecte sau inexacte ce induc în eroare.

Multiplex

Sistem electronic ce combină materialul programelor, a datelor conexe și altor date într-o formă digitală, și le transmite pentru a fi recepționate de către public.

Reglementare obligatorie

Normă ce permite accesul anumitor părți la rețelele de comunicații electronice. Este adesea folosită pentru a promova anumite tipuri de conținut, cum ar fi programe de interes general.

Reglementare bazată pe ofertă

Normă ce mandatează anumite tipuri de organizații media să pună la dispoziția operatorilor de rețea canalele pe care aceștia doresc să le difuzeze.

Neutralitatea rețelei

Principiul conform căruia furnizorii de servicii de internet tratează în mod egal toate datele transmise prin intermediul rețelelor lor, fără discriminare în ceea ce privește tipul de utilizator, conținutul, pagina web, aplicația sau serviciul.

Conținut personalizat

Conținut ce este modificat în baza sau în funcție de datele personale despre utilizator.

Analiză predictivă

Practica de a face previziuni (statistice) cu privire la rezultatele și tendințele de viitor în baza informațiilor preluate din seturile de date existente. Această practică implică, de obicei, utilizarea statisticilor, analiza datelor, învățarea automatizată și inteligența artificială.

Privatizarea cenzurii

Aplicarea măsurilor de cenzură de către sectorul privat (inclusiv la cererea directă sau indirectă a autorităților publice).

Privatizarea aplicării legii

Impunerea aplicării legii de către actorii privați (în contrast cu autoritățile statului).

Profilare

Sortarea persoanelor în categorii prin inferențe (statistice) bazate pe caracteristicile sau comportamentul personal al acestora.

Organ public de supraveghere

Un actor, în mod tradițional, un jurnalist, reprezentant de presă sau media, în prezent și alți actori, precum organizațiile societății civile, care urmărește în mod critic autoritățile statului și alte forțe influente din societate.

Limitarea scopului

Principiu conform căruia datele cu caracter personal nu pot fi prelucrate în alte scopuri decât cele inițiale pentru care au fost colectate.

Tehnici de ierarhizare

Tehnici computaționale folosite pentru a determina ordinea (sau „ierarhia”) în care o selecție de conținut este prezentată utilizatorilor.

Tehnici de recomandare

Tehnici computaționale folosite pentru a determina ce conținut este prezentat sau recomandat utilizatorilor.

Rețele de socializare

Platformă online sau serviciu ce permite utilizatorilor să creeze rețele sociale cu alți utilizatori.

Limitări de stocare

Principiu conform căruia datele cu caracter personal nu ar trebui păstrate mai mult decât este necesar.

Obligații de servicii universale

Obligația de a asigura faptul că anumite servicii sunt puse la dispoziția tuturor utilizatorilor finali dintr-un anumit teritoriu, indiferent de locația geografică, corespund unui nivel specific de calitate și sunt prestate la un preț accesibil.

Denunțător de abuzuri

Persoană care dezvăluie încălcările prin informare („bate alarma”) cu privire la acțiuni ilegale sau imorale sau cu privire la pasivitatea și lipsa de acțiune din partea unei organizații (de obicei unde acesta este angajat).

Organizația pentru Securitate și
Cooperare în Europa lucrează
pentru **stabilitate, prosperitate și
democrație** în cele 57 de state, prin
dialog politic referitor la valori
comune și prin activități practice ce
își lasă o amprentă de durată.



Organizația pentru Securitate și
Co-operare în Europa
Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale